

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет фінансів

Кафедра корпоративних фінансів і контролінгу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	«Корпоративні фінанси»
Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Форма навчання: заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Прибуткове оподаткування корпорацій в Україні та ЄС»

здобувача Макаренко Валерії Олегівни

Науковий керівник: к.е.н доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу Лубковський Сергій Анатолійович

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри корпоративних фінансів і контролінгу:
д.е.н., професор Терещенко Олег Олександрович

Київ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРИБУТКОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ КОРПОРАЦІЙ

1.1 Сучасний механізм оподаткування прибутку корпоративних підприємств в Україні

1.2 Стимулюючі заходи у сфері вітчизняного прибуткового оподаткування корпорацій

1.3 Особливості оподаткування корпоративним податком в країнах ЄС.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРАКТИКИ ПРИБУТКОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ КОРПОРАЦІЙ В УКРАЇНІ ТА ЄС

2.1 Аналіз фіскально-економічного значення оподаткування прибутку корпорацій в Україні та ЄС

2.2 Оцінка впливу прибуткового оподаткування корпорацій в Україні (на прикладі ПрАТ «Моршинський завод мінеральних вод» «Оскар»)

2.3 Оцінка впливу прибуткового оподаткування корпорацій в ЄС (на прикладі корпорації «BASF SE»)

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ПРИБУТКОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ КОРПОРАЦІЙ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ ДОСВІДУ ЄС

3.1 Тенденції політики ЄС у сфері оподаткування корпоративним податком на сучасному етапі

3.2 Шляхи вдосконалення оподаткування прибутку корпоративних підприємств на основі досвіду країн ЄС

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ВСТУП

Актуальність теми. Глобалізація економік та міжнародних фінансових потоків вимагає від держав впровадження ефективних і справедливих податкових систем, що відповідають міжнародним стандартам і сприяють залученню інвестицій. Крім того, інтеграційні процеси України до Європейського Союзу вимагають гармонізації податкового законодавства, в тому числі в частині оподаткування корпорацій, з нормами та стандартами ЄС.

Враховуючи це, вивчення особливостей прибуткового оподаткування корпорацій в Україні та порівняння їх з практиками країн Європейського Союзу набуває особливої важливості. Аналіз таких аспектів дозволяє ідентифікувати потенційні можливості для оптимізації національної податкової політики, підвищення її конкурентоспроможності та стимулювання економічного росту.

Особливо актуальним це стає у контексті зусиль України щодо боротьби з податковими ухиленнями, підвищення прозорості фінансових операцій і залучення іноземних інвесторів. Розробка та впровадження ефективних механізмів оподаткування, які б враховували кращий міжнародний досвід, могли б сприяти досягненню цих цілей. Також, враховуючи різноманітність податкових систем у країнах ЄС і значні відмінності в ставках корпоративного податку, дослідження цієї теми може допомогти українським законодавцям та бізнесу краще адаптуватися до міжнародного бізнес-середовища, знайти баланс між забезпеченням доходів бюджету та створенням сприятливих умов для розвитку підприємництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теоретичних і практичних аспектів оподаткування прибутку компаній присвятили свої роботи такі вчені, як Н.В. Бутко, О.Ю. Дубовик, Т.Л. Томнюк, В.П. Хомутенко та А.В. Хомутенко, Я.Р. Ярема та інші.

Метою дослідження є визначення напрямів удосконалення оподаткування прибутку вітчизняних корпорацій на основі досвіду країн ЄС.

У рамках окресленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- дослідити сучасний механізм оподаткування прибутку корпоративних підприємств в Україні;
- визначити стимулюючі заходи у сфері вітчизняного прибуткового оподаткування корпорацій;
- проаналізувати особливості оподаткування корпоративних податком в країнах ЄС;
- проаналізувати фінансово-економічне значення оподаткування прибутку корпорацій в Україні та ЄС;
- здійснити оцінку впливу прибуткового оподаткування корпорацій в Україні (на прикладі ПрАТ «МЗМВ «Оскар»);
- здійснити оцінку впливу прибуткового оподаткування корпорацій в ЄС (на прикладі компанії BASF);
- виокремити тенденції політики ЄС у сфері оподаткування корпоративним податком;
- визначити шляхи вдосконалення оподаткування прибутку корпоративних підприємств на основі досвіду країн ЄС.

Об'єкт дослідження – оподаткування прибутку корпорацій в Україні та ЄС.

Предмет дослідження – сукупність економічних та фінансових відносин, які виникають в процесі оподаткування прибутковим податком корпорацій в Україні та ЄС.

Методи дослідження. В кваліфікаційній бакалаврській роботі застосовувалися загально-наукові методи дослідження. До них слід віднести наступні: аналіз (для оцінки актуальних тенденцій оподаткування корпоративним податком), узагальнення (з метою дослідження напрямів оптимізації оподаткування корпоративним податком у відповідності до норм

ЄС), систематизація і групування, статистичне спостереження, математичні методи обробки інформації.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Теоретична значущість роботи полягає у визначенні та систематизації основних аспектів прибуткового оподаткування корпорацій в ЄС та Україні. Практична значущість полягає у визначенні шляхів удосконалення оподаткування прибутку вітчизняних корпорацій на основі досвіду країн ЄС, які можуть бути використані в процесі покращення податкової практики України.

Інформаційною базою дослідження виступили наукові праці провідних вітчизняних та зарубіжних вчених у сфері оподаткування в цілому та оподаткування прибутку зокрема, нормативно-правові акти, статистичні дані в цій сфері та фінансова звітність досліджуваних підприємств. Статистичну основу кваліфікаційної бакалаврської роботи склали: статистичні дані Державної Служби статистики, фінансової звітності підприємств, сайту Taxation Trends in EU.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

У розділі 1 досліджено сучасний механізм оподаткування прибутку корпоративних підприємств в Україні, визначено стимулюючі заходи у сфері вітчизняного прибуткового оподаткування корпорацій, проаналізовано особливості оподаткування корпоративних податком в країнах ЄС.

У розділі 2 проаналізовано фіскально-економічне значення оподаткування прибутку корпорацій в Україні та ЄС, здійснено оцінку впливу прибуткового оподаткування корпорацій в Україні та ЄС (на прикладах ПрАТ «МЗМВ «Оскар» та компанії BASF).

У розділі 3 виокремлено тенденції політики ЄС у сфері оподаткування корпоративним податком, визначено шляхи вдосконалення оподаткування прибутку корпоративних підприємств на основі досвіду країн ЄС.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРИБУТКОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ КОРПОРАЦІЙ

1.1 Сучасний механізм оподаткування прибутку корпоративних підприємств в Україні

Глобальний досвід демонструє ключову роль податку на прибуток у фінансовій системі будь-якої країни, виступаючи як основний інструмент уряду для впливу на економічне зростання. Через пряму залежність податку від прибутків підприємств, держава має змогу стимулювати або ж обмежувати інвестиційну діяльність у різних секторах економіки за допомогою податкових пільг чи їх відміни, а також через регулювання ставок податку. Особливо важливу роль податок на прибуток відіграє в підтримці малого бізнесу та привабленні іноземних інвестицій в економіку країни.

В регуляторній базі деяких країн існують положення про повне або часткове звільнення від сплати цього податку для новостворених малих підприємств, а також для компаній із зарубіжним капіталом. З точки зору економіки, податок на прибуток служить механізмом перерозподілу національного доходу, дозволяючи державі забирати частку прибутків, генерованих бізнесом, що вважається внеском підприємств за використання економічного середовища, робочої сили та інфраструктури країни [1, с. 212].

Податок на прибуток підприємств виконує кілька основних функцій, які мають важливе значення для економіки країни, управління державними фінансами та розвитку бізнесу. Ці функції можна поділити на наступні категорії (Рис. 1.1.):

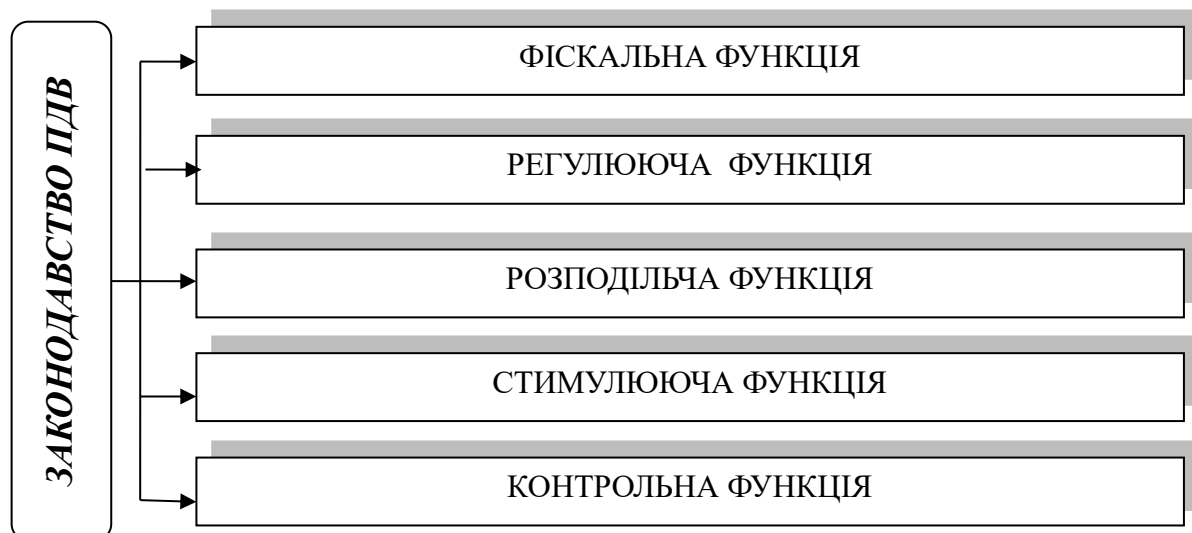

Рисунок 1.1. – Функції податку на прибуток підприємств

Джерело: складено автором самостійно на основі [2, с. 57]

Слід більш детально описати кожен із функцій прибуткового податку в цілому:

1. Фіскальна функція. Основною функцією податку на прибуток підприємств є фіскальна, тобто забезпечення надходження до бюджету держави. Через цей податок держава отримує значну частину своїх доходів, які використовуються на фінансування соціальних програм, оборони, громадських служб та інфраструктурних проєктів.

2. Регулююча функція. Податок на прибуток виконує регулюючу роль у економіці, оскільки за його допомогою держава може впливати на рівень інвестиційної та господарської активності в країні. Зміною ставок податку, введенням податкових пільг або стимулів для певних галузей або видів діяльності держава може стимулювати розвиток підприємництва, інвестування в наукові дослідження та інновації, а також вирішувати соціально значущі задачі.

3. Розподільча функція. Ця функція пов'язана з перерозподілом національного доходу між різними групами населення. Через податок на прибуток держава може впливати на розподіл багатства, зменшувати соціальну нерівність та підтримувати менш забезпечені верстви населення,

перерозподіляючи кошти від більш прибуткових секторів економіки до соціально важливих програм.

4. Стимулююча функція. Через систему податкових кредитів, пільг та знижених ставок податку на прибуток для певних видів діяльності або проєктів держава може стимулювати розвиток нових галузей, підтримку малого та середнього бізнесу, а також залучення іноземних інвестицій.

5. Контрольна функція. Податок на прибуток дозволяє державі контролювати фінансову діяльність підприємств, аналізувати їх ефективність та прибутковість. Через податкову звітність держава отримує інформацію про стан економіки, що дозволяє адаптувати податкову політику та вживати заходів щодо запобігання ухиленню від оподаткування [2-3].

Кожна з цих функцій має критичне значення для стабільності та розвитку економіки, забезпечення соціальної справедливості та підтримки господарської активності в країні.

Станом на початок 2024 року, ставка оподаткування прибутку підприємств в Україні становить 18%. Ця ставка застосовується до чистого прибутку компанії, який обчислюється як різниця між доходами та витратами компанії, з урахуванням дозволених законодавством вирахувань та податкових пільг [4].

Окрім податку на прибуток корпорацій, в Україні також діє податок на розподілений прибуток, що введений з метою стимулювання інвестицій та реінвестування прибутку підприємствами у власний розвиток. Цей механізм передбачає, що податок сплачується лише у випадку виплати дивідендів або інших розподілів прибутку акціонерам або учасникам.

Також, слід зауважити, що податковими суб'єктами визнаються компанії, які мають статус податкових резидентів України та отримують дохід як в Україні, так і за її межами. Юридичні особи, які не мають статусу податкових резидентів, але заробляють прибуток на території України, також зобов'язані сплачувати корпоративний податок. Ставка корпоративного

податку наразі становить 18%. У деяких випадках можуть бути застосовані альтернативні податкові ставки (таблиця 1.2.).

Таблиця 1.1. - Податок на прибуток підприємств в Україні та основні ставки його нарахування

Ставка	Об'єкт оподаткування	Платники
Базова (основна) ставка податку 18 відсотків	Прибуток, одержаний з джерел в Україні та за кордоном, обчислюється шляхом корекції фінансового результату до оподаткування, що включає прибуток чи збиток, вказаний у фінансовій звітності компанії. Цей процес відбувається відповідно до вимог національних бухгалтерських стандартів або міжнародних норм фінансової звітності, і враховує різниці, передбачені Податковим кодексом України.	Підприємства, які зареєстровані в Україні та займаються бізнесом в країні та за кордоном, крім неприбуткових організацій і тих, що використовують спрощену систему оподаткування, визначену в Податковому кодексі України, є податковими платниками. Це включає компанії, які сплачують податки при виплаті доходів нерезидентам відповідно до статті 141 ПКУ, отримують доходи як контролюючі іноземні компанії або ведуть довірче управління нерухомістю. Підприємці та особи, що займаються незалежною професійною діяльністю, також оподатковуються при виплаті доходів нерезидентам за визначеним порядком. Іноземні компанії з управлінням в Україні також є платниками податків. З іншого боку, нерезиденти, які отримують доходи з України через постійне представництво чи інакше, також повинні сплачувати податки згідно з українським законодавством.
Базова (основна) ставка податку 25 відсотків*	Для визначення податкових зобов'язань застосовуються різні норми Податкового кодексу України (ПКУ), які регулюють: а) Обчислення податку на прибуток банку згідно з підпунктом 134.1.1 пункту 134.1 статті 134 ПКУ, що визначає порядок розрахунку оподатковуваного прибутку для банківських установ. б) Обчислення скоригованого прибутку для контрольованих іноземних компаній банку, відповідно до статті 39 прим. 2 ПКУ, що стосується спеціального режиму оподаткування доходів від іноземних компаній, підконтрольних банку. в) Застосування норм пункту 57.1 прим.1 статті 57 ПКУ при виплаті дивідендів банками, які стосуються порядку оподаткування виплат дивідендів та можливих податкових наслідків для банків як дистриб'юторів дивідендів.	
Базова (основна) ставка податку 18 відсотків	скоригований прибуток контрольованої іноземної компанії, визначений відповідно до статті 39 прим. 2 ПКУ	

Джерело: складено автором на основі даних ПКУ [4]

Застосування різних критеріїв для визначення доходів та витрат за податковими нормами та правилами бухгалтерського обліку може призвести до відмінностей між фінансовим результатом діяльності компанії та її податковим прибутком або збитком. Відповідно до розділу III Податкового кодексу України як податкові різниці будуть відображатися [4]:

- суми нарахованої амортизації, уцінки, дооцінки та залишкової вартості основних засобів і нематеріальних активів, а також суми втрат від зменшення корисності таких активів і вигод від її відновлення (ст. 138);
- витрати на створення та використання резервів і забезпечень, а також суми коригувань таких резервів (ст. 139);
- витрат, які виникають під час здійснення фінансових операцій (ст. 140).

Механізм оподаткування прибутку корпоративних підприємств в Україні регулюється Податковим кодексом України та охоплює кілька ключових аспектів, які визначають, як обчислюється і сплачується податок на прибуток компаній. Основні елементи механізму включають:

1. Визначення податкового прибутку: Податковий прибуток компанії визначається як різниця між її доходами та витратами, що допускаються до відрахування, за певний податковий період, зазвичай за рік. До доходів відносять всі кошти, отримані від господарської діяльності, тоді як відрахування включають витрати, пов'язані з виробництвом, амортизацію та інші операційні витрати.
2. Ставка податку на прибуток: Стандартна ставка податку на прибуток для корпоративних підприємств в Україні становить 18%. Водночас для деяких категорій підприємств можуть застосовуватися спеціальні ставки.
3. Податкові різниці: Оскільки для податкового та бухгалтерського обліку можуть застосовуватися різні правила визнання доходів та витрат,

існують так звані тимчасові та постійні податкові різниці, які впливають на податкову базу.

4. Податкова звітність: Компанії зобов'язані подавати річну податкову декларацію про прибутки, де вказують обсяг доходів, витрат та розрахований податок на прибуток.

5. Податкові пільги та стимули: Українське податкове законодавство передбачає різні пільги та стимули для підприємств, зокрема для інвестицій у певні галузі економіки, науково-дослідну та розробницьку діяльність, що може зменшити податкове навантаження.

6. Передоплата податку на прибуток: Підприємства можуть зобов'язати сплачувати авансові платежі з податку на прибуток на основі результатів попереднього податкового періоду, що потім регулюється в заліку з фактичним податковим зобов'язанням за результатами року [5-6].

Цей механізм вимагає від компаній ведення точного обліку їх доходів і витрат, а також розуміння всіх можливих податкових пільг та обмежень, щоб оптимізувати своє податкове навантаження.

Крім того, податок на прибуток виконує важливу регулюючу функцію через специфічні механізми та елементи податкової системи, такі як податкові пільги та преференції, спрямовані на стимулювання економічної активності підприємств різних галузей. Оптимізація податкових ставок грає важливу роль у цьому процесі, метою якої є підвищення фіскальної та регулюючої функцій податку на прибуток.

Україна використовує пропорційну систему оподаткування прибутку, де ставка податку залишається постійною незалежно від змін в базі оподаткування. Ця система ґрунтується на принципах рівного податкового навантаження на всіх платників, справедливого розподілу платежів та обов'язкової сплати податку всіма суб'єктами підприємницької діяльності.

Пропорційна система оподаткування вважається справедливою і ефективною, оскільки невеликий розмір платежів мінімізує можливість

відтоку капіталу за кордон і зменшує шанси ухилення від сплати податків та уникнення оподаткування, що в свою чергу підвищує ефективність фіскальної системи та знижує рівень корупції [22, с. 153].

Податок на прибуток підприємств відіграє вирішальну роль у фінансовій системі будь-якої країни, виступаючи як основний інструмент уряду для впливу на економічне зростання та розподіл національного доходу. Через свою пряму залежність від прибутків підприємств, він не тільки забезпечує значну частку державних доходів, але й слугує ефективним засобом для стимулювання або обмеження інвестиційної діяльності в різних секторах економіки. Механізми податкових пільг і регулювання ставок податку дозволяють урядам направляти інвестиції в пріоритетні галузі, підтримувати малий бізнес і приваблювати іноземні інвестиції, що сприяє загальному економічному розвитку [7].

Застосування різних функцій податку на прибуток, включаючи фіскальну, регулюючу, розподільчу, стимулюючу та контрольну, відображає його багатогранний вплив на економічне середовище країни. Система податку на прибуток, яка включає передоплату податку, податкові різниці, річну податкову декларацію та різноманітні податкові пільги та стимули, вимагає від підприємств ведення точного обліку та глибокого розуміння податкового законодавства для оптимізації податкового навантаження. Це, в свою чергу, сприяє не тільки підвищенню ефективності податкової системи, але й зміцненню економічної стабільності та забезпеченню соціальної справедливості через перерозподіл національного доходу.

1.2 Стимулюючі заходи у сфері вітчизняного прибуткового оподаткування корпорацій

Стимулюючі заходи в сфері прибуткового оподаткування корпорацій розробляються і впроваджуються з метою підтримки економічного розвитку, інвестицій та інновацій. Ці заходи можуть включати податкові пільги, знижені ставки, кредити та інші фінансові стимули, які спрямовані на зменшення податкового тягара для підприємств.

Система податкових пільг, яка існує в розвинених країнах ринкової економіки, є важливим інструментом регулювання економічних процесів. Вона слугує орієнтиром для господарських суб'єктів при виборі сфер застосування капіталу і бізнесу. Капітал спрямовується в галузі та сфери діяльності, де є перспектива отримання прибутку, зокрема за рахунок пільгових податкових ставок. Класифікація податкових пільг наведена в табл. 1.2.

Таблиця 1.2. – Види податкових пільг

Класифікаційна ознака	Вид податкових пільг
<i>За характером цілей державної податкової політики</i>	Соціальні
	Економічні
<i>За призначенням</i>	Стимулюючі
	Підтримуючі
<i>За цільовим використання коштів що вивільняються</i>	Цільові
	Нецільові
<i>За суб'єктами впливу</i>	Спрямовані на кінцевого споживача
	Спрямовані на суб'єктів господарювання
<i>За часом дії</i>	Невизначений період
	Тимчасові
<i>За компетенцією встановлення</i>	Загальнодержавні
	Встановлені органами місцевого самоврядування
<i>За елементами податку</i>	Звільнення від оподаткування окремих категорій
	Зменшення об'єкта оподаткування

	Зменшення бази оподаткування
	Зменшення податкового періоду
	Зменшення суми податку що підлягає сплаті
	Зменшення ставок оподаткування

Джерело: систематизовано автором самостійно [8-9]

Однак важливо відзначити, що податкові пільги є тимчасовими і застосовуються для досягнення конкретних цілей, які мають вирішальне значення для розвитку економіки. Якщо ці цілі досягнені, відповідні пільги можуть бути зменшені або скасовані. Широке та тривале застосування пільг спрямовано на підтримку модернізації виробництва, забезпечення зайнятості, енергоефективності та вирішення інших соціальних завдань. Виділяють два типи податкових пільг: загальні для стимулювання виробничої та господарської діяльності та спрямовані на вирішення певних соціальних завдань. Перші застосовуються до оподаткування прибутку, а другі переважно стосуються непрямих податків, які сплачують громадяни.

В Україні діє низка стимулюючих заходів у сфері прибуткового оподаткування корпорацій, які спрямовані на заохочення інвестицій, підтримку інновацій та розвиток ключових галузей економіки. Серед них особливе місце займає система оподаткування розподіленого прибутку, яка мотивує компанії реінвестувати свій прибуток, сплачуючи податки лише при розподілі дивідендів. Для сприяння інвестиційній діяльності передбачені інвестиційні податкові кредити, що дозволяють зменшити податкове навантаження для компаній, які здійснюють значні капіталовкладення [10].

Крім того, уряд створив спеціальні податкові умови для розвитку певних секторів, таких як ІТ-індустрія, агропромисловий комплекс і виробництво відновлювальної енергії, пропонуючи знижені ставки податку на прибуток або податкові канікули. Прискорена амортизація дозволяє швидше зменшувати податкову базу за рахунок більших амортизаційних відрахувань,

тоді як стартапи можуть скористатися тимчасовим звільненням від сплати податку на прибуток на початкових етапах своєї діяльності.

Особлива увага приділяється також стимулюванню досліджень та розробок через податкові пільги, що підкреслює орієнтацію держави на підтримку інноваційного розвитку економіки. Такі заходи відображають зусилля українського уряду у формуванні сприятливих умов для бізнесу та інвестицій, а також у підтримці ключових напрямків розвитку національної економіки. Водночас, динамічне податкове законодавство вимагає від компаній постійного відстеження змін та адаптації до них, щоб максимально використовувати надані державою можливості.

Ось деякі з ключових стимулів (Рис. 1.3)

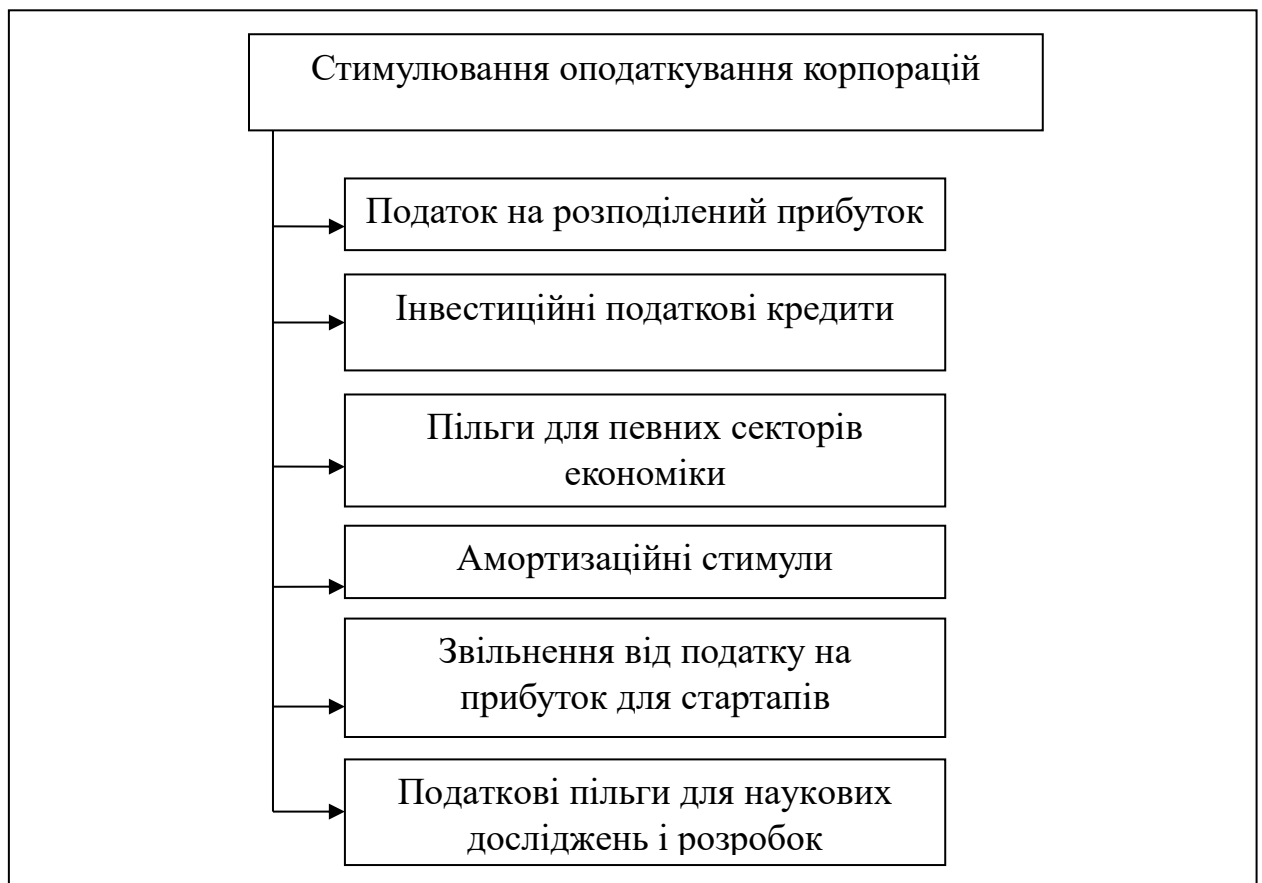

Рисунок 1.3. – Основні стимулюючі заходи стосовно оподаткування прибутку корпорацій в Україні [11, с. 22]

Детальніше розглянемо кожен із поданих вище аспектів.

1. Податок на розподілений прибуток: Ця система передбачає оподаткування лише виплачених дивідендів або іншого розподіленого прибутку, спрямована на заохочення реінвестування прибутку компаній у власний розвиток.

2. Інвестиційні податкові кредити: Компаніям, що здійснюють значні інвестиції в економіку України, можуть надаватися податкові кредити, які зменшують загальний податковий борг.

3. Пільги для певних секторів економіки: Деякі галузі, такі як агропромисловий комплекс, ІТ-сектор або виробництво відновлювальної енергії, можуть користуватися спеціальними податковими режимами або пільгами, що включає знижені ставки податку на прибуток або навіть податкові канікули.

4. Амортизаційні стимули: Компанії мають можливість застосувати прискорену амортизацію для певних типів активів, що дозволяє швидше зменшувати податкову базу, відображаючи вищі амортизаційні відрахування.

5. Звільнення від податку на прибуток для стартапів: Новостворені підприємства в певних умовах можуть користуватися тимчасовими податковими канікулами, що звільняє їх від сплати податку на прибуток на початковому етапі діяльності.

6. Податкові пільги для наукових досліджень і розробок (R&D): Компанії, що інвестують у наукові дослідження та розробки, можуть скористатися додатковими податковими вирахуваннями або пільгами, спрямованими на стимулювання інноваційної діяльності [11].

Зазначені заходи демонструють зусилля українського уряду у підтримці розвитку бізнесу та інвестиційного клімату в країні. Втім, податкове законодавство схильне до змін, тому актуальну інформацію варто перевіряти у найновіших нормативних актах або звертатися до кваліфікованих податкових радників.

Також відзначимо, що у відповідності до ПКУ, існує і інший ряд підприємств, які мають значні преференції в сегменті оподаткування прибутку:

- згідно з пунктом 142.1 статті 142 Податкового кодексу України, прибутки підприємств та організацій, що належать громадським об'єднанням осіб з інвалідністю, не підлягають оподаткуванню. Це стосується доходів, отриманих від продажу товарів, виконання робіт та надання послуг, крім підакцизних. Також доходи, які виникають від договорів, де підприємство виступає посередником без передачі прав власності, не звільняються від податку. Умови звільнення включають необхідність, щоб протягом року не менше 50% штатних працівників були особи з інвалідністю, і що їхні заробітні плати складали не менше 25% від загальних витрат на оплату праці організації;

- згідно з пунктом 142.2 статті 142 Податкового кодексу України, прибутки, отримані в процесі підготовки до зняття з експлуатації енергоблоків Чорнобильської атомної електростанції, а також у рамках робіт по перетворенню об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему, звільняються від оподаткування. Ця норма спрямована на забезпечення фінансування необхідних заходів без додаткового фіскального тягара, що сприяє здійсненню заходів з безпечного зняття з експлуатації ЧАЕС та перетворення об'єкта в безпечний стан. Виняток з оподаткування прибутків у таких випадках є критично важливим для фінансування проектів, які мають значний суспільний інтерес і забезпечують екологічну безпеку;

- згідно з пунктом 142.3 статті 142 Податкового кодексу України, прибуток підприємств, отриманий за рахунок міжнародної технічної допомоги або коштів, виділених у державному бюджеті як внесок України до Чорнобильського фонду "Укриття", звільняється від оподаткування. Ці кошти призначені для реалізації міжнародної програми згідно з Рамковою угодою між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку, яка охоплює заходи на об'єкті "Укриття", забезпечення безпечної експлуатації, демонтажу енергоблоків Чорнобильської АЕС, перетворення об'єкта "Укриття" на

екологічно безпечну систему, а також соціальний захист персоналу ЧАЕС. Це положення сприяє забезпеченню фінансових ресурсів для важливих екологічних та соціальних заходів, мінімізуючи фіскальне навантаження на підприємства, що беруть участь у цих важливих ініціативах [12];

- пункт 142.2 статті 142 Податкового кодексу України встановлює, що доходи, одержані в процесі підготовки до демонтажу енергоблоків Чорнобильської атомної електростанції та в ході перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему, звільняються від оподаткування. Це положення направлене на забезпечення необхідного фінансування заходів, пов'язаних зі зняттям з експлуатації ЧАЕС та об'єкта "Укриття", без додаткового фінансового навантаження на залучені підприємства. Виняток з оподаткування сприяє реалізації проектів, важливих з точки зору суспільного інтересу та екологічної безпеки, обумовлюючи підтримку від держави для успішного проведення цих критично важливих операцій [12];

- до 1 січня 2035 року в Україні діють спеціальні умови оподаткування прибутку для підприємств-інвесторів, які здійснюють значні інвестиції та не займаються добуванням з метою подальшої переробки або збагачення корисних копалин. Ці умови застосовуються до прибутків, отриманих в результаті виконання умов спеціальних інвестиційних договорів, укладених згідно з Законом України № 1116-IX від 17 грудня 2020 року "Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні". Таке положення має на меті стимулювання приватних інвестицій у ключові сектори економіки, забезпечуючи додаткові податкові пільги для залучення та підтримки великих інвестиційних проектів, що впливає на розвиток країни та створення нових робочих місць [12];

- відповідно до першого абзацу пункту 57 підрозділу 4 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України, тимчасово до 1 січня 2027 року встановлено звільнення від оподаткування прибутку для сільськогосподарських товаровиробників, які займаються виключно

діяльністю в межах певних класів КВЕД-2010. Це стосується класу 01.47, який включає розведення та вирощування свійської птиці, окрім курей, одержання яєць курей та діяльність інкубаторних станцій з вирощування курей; класу 01.49, що обмежується розведенням та вирощуванням перепелів і страусів; та класу 10.12, який включає виробництво м'яса свійської птиці, за виключенням виробництва м'яса курей і пов'язані з ними діяльності. Також зазначається, що звільнення від оподаткування застосовується до діяльності з реалізації власно виробленої (вирощеної) продукції, окрім м'яса курей [12].

В цілому необхідно відзначити, що стимулюючі заходи у сфері прибуткового оподаткування корпорацій мають велике значення для підтримки бізнес-ініціатив, інвестицій та інноваційної діяльності. Важливо, щоб такі заходи були цілеспрямованими, збалансованими та адаптованими до потреб економіки, а також забезпечували справедливе податкове навантаження для всіх учасників ринку. Ефективна реалізація стимулюючих заходів може сприяти створенню сприятливого інвестиційного клімату, підвищенню конкурентоспроможності національної економіки та стимулюванню економічного зростання.

Такі стимулюючі заходи відіграють ключову роль у розвитку економіки України, сприяючи інвестиціям та інноваційному розвитку. Податкові пільги, знижені ставки, кредити та інші фінансові інструменти, що спрямовані на зменшення податкового навантаження, стають потужним мотиваційним інструментом для бізнесу. Вони не тільки підтримують існуючі підприємства, але й стимулюють залучення нових інвестицій, особливо в пріоритетні сектори економіки, які мають стратегічне значення для держави.

Однак, система податкових пільг має бути гнучкою та адаптованою до мінливих умов економічного середовища, щоб ефективно реагувати на потреби ринку та сприяти сталому розвитку. Важливо забезпечити, щоб такі заходи були прозорими, зрозумілими для бізнесу та не створювали надмірного адміністративного навантаження. Координація податкових стимулів із

загальною стратегією економічного розвитку країни є ключовою для досягнення їх максимальної ефективності. Таким чином, стимулюючі заходи у сфері прибуткового оподаткування повинні бути частиною комплексного підходу до податкової політики, спрямованого на забезпечення довгострокового економічного зростання.

1.3 Особливості оподаткування корпоративним податком в країнах ЄС

Корпоративний податок – податок на прибуток після вирахування з доходу корпорації операційних витрат і амортизаційних відрахувань, процентів, пільг тощо.

Особливості оподаткування корпоративним податком в країнах Європейського Союзу (ЄС) визначаються як національними законодавствами, так і спільними правилами та директивами ЄС, які мають на меті забезпечити координацію та уникнення подвійного оподаткування між країнами-членами. Ключові аспекти, які характеризують оподаткування корпоративним податком в країнах ЄС (Рис. 1.4.):

Рисунок 1.4. – Основні аспекти корпоративного оподаткування в країнах ЄС

Джерело: складено автором на основі [14]

Детальніше розглянемо кожен із описаних вище аспектів.

1. Ставки податку на прибуток корпорацій: Ставки корпоративного податку на прибуток суттєво різняться між країнами-членами ЄС. Вони можуть коливатися від відносно низьких в країнах, таких як Ірландія, до значно вищих у інших країнах. Ця різноманітність створює середовище, в якому корпорації можуть шукати оптимальні умови для розміщення своїх бізнесів.

2. Директиви ЄС: ЄС прийняв декілька директив, спрямованих на усунення подвійного оподаткування доходів, отриманих компаніями в різних країнах-членах. Наприклад, Директива про материнські та дочірні компанії визначає умови, за яких дивіденди, виплачувані між асоційованими компаніями різних країн ЄС, можуть бути звільнені від податку.

3. Прозорість і обмін інформацією: ЄС працює над підвищенням рівня прозорості та сприяє обміну інформацією між податковими

адміністраціями країн-членів для боротьби з ухиленням від сплати податків та відмиванням грошей.

4. Боротьба з ухиленням від оподаткування: ЄС активно веде боротьбу з агресивним податковим плануванням та ухиленням від оподаткування. Зокрема, було введено правила проти виведення прибутків (Anti-Tax Avoidance Directive, ATAD), які встановлюють мінімальні стандарти для запобігання ерозії податкової бази та перенесення прибутків.

5. Цифрове оподаткування: ЄС розглядає варіанти оподаткування цифрових компаній, щоб забезпечити, що цифровий бізнес сплачує справедливий податок там, де він створює значення, незалежно від фізичної присутності компанії.

6. Угоди про уникнення подвійного оподаткування: Більшість країн ЄС мають угоди про уникнення подвійного оподаткування одна з одною, а також з країнами за межами ЄС. Ці угоди допомагають забезпечити, що доходи, що оподатковуються в одній країні, не будуть повторно оподатковані в іншій [14-15].

Кожна країна ЄС має свої унікальні правила та регуляції, що впливають на корпоративне оподаткування, тому компаніям, які ведуть міжнародний бізнес, необхідно ретельно вивчати відповідні законодавства та враховувати їх при плануванні своєї податкової стратегії.

Ставки корпоративного податку в країнах Європейського Союзу відзначаються значним розмаїттям, що робить уніфікацію податкової системи на рівні ЄС складним завданням. Ставки варіюються від найнижчих, як у Швеції з 8,5%, до найвищих – 35% на Мальті. Зокрема, Австрія, Бельгія, Іспанія та Нідерланди мають ставку в 25%, тоді як Болгарія застосовує одну з найнижчих ставок – 10%. В інших країнах, як-от Ірландія та Кіпр, ставка становить 12,5%, тоді як Греція і Італія мають ставки 24% та 24% відповідно [18].

Тепер, розглянемо безпосередньо основні особливості та ставки корпоративного оподаткування в провідних країнах ЄС.

Таблиця 1.2. – Особливості та ставки корпоративного оподаткування в провідних країнах ЄС

Країна	Ставка корпоративного оподаткування (2023)	Основні особливості
Німеччина	29.9%	Складається з податку на прибуток компаній та торгового податку; можливість застосування пільг для певних типів інвестицій.
Франція	25%	Можливість застосування знижених ставок для певних типів компаній; податкові кредити за дослідження та розвиток.
Бельгія	25%	Знижені ставки для певних маленьких компаній; податкові стимули для інвестицій в дослідження та розвиток.
Іспанія	25%	Податкові пільги для нових підприємств протягом перших років діяльності; стимули для інвестицій в дослідження.
Італія	24%	Знижені ставки для інноваційних компаній; податкові кредити для досліджень та розвитку.

Джерело: [16-17]

Аналізуючи представлену таблицю особливостей корпоративного оподаткування в Німеччині, Франції, Бельгії, Іспанії та Італії, можна виділити кілька ключових порівняльних аспектів:

Ставки оподаткування. Німеччина має найвищу ставку корпоративного податку серед вказаних країн (29.9%), що може відображати вищий рівень податкового навантаження на корпорації. Базова національна ставка становить 15%. Окрім цього, місцеві адміністрації нараховують додатковий комерційний податок, розмір якого варіюється від 7% до 21% залежно від місцевості. Таким чином, загальна ставка корпоративного податку в країні може варіюватися від 22,83% до 36,83%. При розрахунку податкового зобов'язання можна зменшити об'єкт оподаткування на 30% від суми виплачених відсотків по кредитах.

Також у Німеччині існує практика сплати внесків у різноманітні страхові фонди, благодійність та на представницькі потреби з корпоративного прибутку.

Франція, Бельгія та Іспанія мають однакові ставки корпоративного податку (25%), що робить їх порівняно конкурентоспроможними між собою за умовами оподаткування.

У Франції корпоративне оподаткування встановлено на рівні 25% з 2021 року як частину податкової реформи, спрямованої на збільшення конкурентоспроможності країни на міжнародному ринку. Зниження ставки з більш високих попередніх рівнів має на меті стимулювати економічне зростання та залучити інвестиції. Для малих і середніх підприємств із обмеженим доходом передбачена можливість застосування знижених ставок, що сприяє підтримці меншого бізнесу.

Франція також пропонує ряд податкових пільг та кредитів для заохочення інвестицій в дослідження та розвиток, екологічні ініціативи та інші ключові галузі. Крім основного корпоративного податку, компанії можуть зіткнутися з додатковими соціальними внесками та податками, зокрема для великих підприємств із значним обігом. Ці заходи є частиною ширшої системи оподаткування, яка вимагає від підприємств внеску у соціальну систему країни.

В Іспанії ставка корпоративного податку встановлена на рівні 25%, але для компаній, що тільки почали свою діяльність, протягом перших двох років вона знижується до 15%. Ця ставка може бути додатково знижена на 10% протягом наступних п'яти років. З початку 2021 року іспанський уряд ввів податок на фінансові транзакції та цифрові послуги, розширюючи податкове навантаження та варіативність оподаткування для бізнесу в країні.

З 2021 року у Бельгії було відмінено 2% надбавку, що застосовувалась до корпоративного податку, тому зараз компанії оподатковуються за стандартною ставкою в 25%. Малі та середні підприємства (МСП), чий

прибуток перевищує 300,000 євро, підлягають оподаткуванню за зниженою ставкою 20%. Під час обчислення бази для корпоративного податку в Бельгії враховуються оперативні витрати, амортизаційні відрахування, а також благодійні внески, що не перевищують 5% від загального прибутку підприємства.

Італія пропонує найнижчу ставку (24%), що потенційно може зробити країну більш привабливою для корпоративних інвесторів. У Італії корпоративний податок нараховується на дохід, отриманий компанією як всередині країни, так і за її межами. До основної ставки додається місцевий збір у розмірі 3,9%. Дивіденди, виплачені італійським компаніям іноземними підприємствами, на 95% звільнені від оподаткування. Крім того, загальна сума прибутку компанії може бути зменшена завдяки врахуванню прискореної амортизації та податкових пільг для інвестицій, спрямованих на розвиток пріоритетних секторів економіки або депресивних регіонів.

Особливості політики. Усі п'ять країн надають різноманітні стимули та пільги, але з акцентом на різні аспекти діяльності корпорацій. Німеччина та Франція наголошують на можливості застосування пільг для інвестицій та на податкові кредити за дослідження та розвиток, відповідно. Бельгія і Італія акцентують увагу на знижених ставках та податкових кредитах для малих компаній та інноваційних проєктів. Іспанія вирізняється податковими пільгами для нових підприємств, що може сприяти залученню стартапів та нових інвестицій.

Інвестиції в дослідження та розвиток є загальною темою для податкових стимулів у більшості країн, що підкреслює спрямованість ЄС на підтримку інновацій та технологічного розвитку. Підтримка малих та середніх підприємств (МСП) також є важливою частиною податкової політики, особливо у Бельгії та Італії, що може сприяти економічному розвитку та створенню робочих місць.

Процес гармонізації корпоративного оподаткування у ЄС охоплює два основні напрямки: уніфікація податкових баз і ставок корпоративного податку. Різниця у податкових ставках та методиках визначення податкової бази, яка виникає через відмінності між податковою та бухгалтерською системами обліку в різних країнах, є ключовими викликами на шляху до створення єдиної податкової системи в ЄС. Ці розбіжності ускладнюють планування та ведення бізнесу на території Європейського Союзу, підкреслюючи потребу в подальшій інтеграції та узгодженні податкової політики між державами-членами [19, с. 70].

Узгодження податкових політик та практик в країнах ЄС є критично важливим для забезпечення справедливої конкуренції, прозорості та ефективності податкового адміністрування. Напрацювання спільних підходів до визначення податкових баз і ставок може сприяти зменшенню податкового тягара на корпорації та сприяти економічному зростанню в ЄС. Водночас, збереження національного суверенітету в області оподаткування є ключовим фактором, що визначає швидкість та ефективність процесу гармонізації податкових систем в Європі.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРАКТИКИ ПРИБУТКОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ КОРПОРАЦІЙ

2.1 Аналіз фінансово-економічного значення оподаткування прибутку корпорацій в Україні та ЄС

Світовий досвід доводить, що податок на прибуток є важливим інструментом в економіці кожної країни, оскільки надає уряду можливість впливати на розвиток економіки. Цей податок прямо пов'язаний з рівнем прибутку платника, що дозволяє державі стимулювати або обмежувати інвестиційну активність через надання або скасування пільг, а також зміну ставок. Важлива роль податку на прибуток полягає у підтримці розвитку малого бізнесу та привабленні іноземних інвестицій. Деякі країни надають повне або часткове звільнення від сплати цього податку протягом перших років функціонування для малих підприємств та тих, що мають зарубіжних партнерів.

Оцінка фінансово-економічного значення оподаткування прибутку корпоративних підприємств має важливе значення для розуміння того, як держава може використовувати податкову політику для досягнення економічного зростання та стабільності. У цьому есе я зосереджуся на аспектах та викликах, пов'язаних з оподаткуванням прибутку корпоративних підприємств в Україні, а також на його фінансовому та економічному значенні.

З економічної точки зору, податок на прибуток є інструментом перерозподілу національного доходу через забирання частини прибутку у суб'єктів господарювання. Його можна розглядати як плату господарюючого

суб'єкта державі за користування економічним простором, трудовими ресурсами та інфраструктурою [20, с. 63].

Основна мета податку на прибуток полягає у забезпеченні фіскальних надходжень для державного бюджету, щоб забезпечити фінансування обґрунтованих державних витрат. У структурі податкових надходжень загального бюджету України податок на прибуток займає друге місце після податку на додану вартість, обігнавши акциз та податок на доходи фізичних осіб. Динаміку сплаченого податку на прибуток підприємств подано на наступному рисунку 2.1.

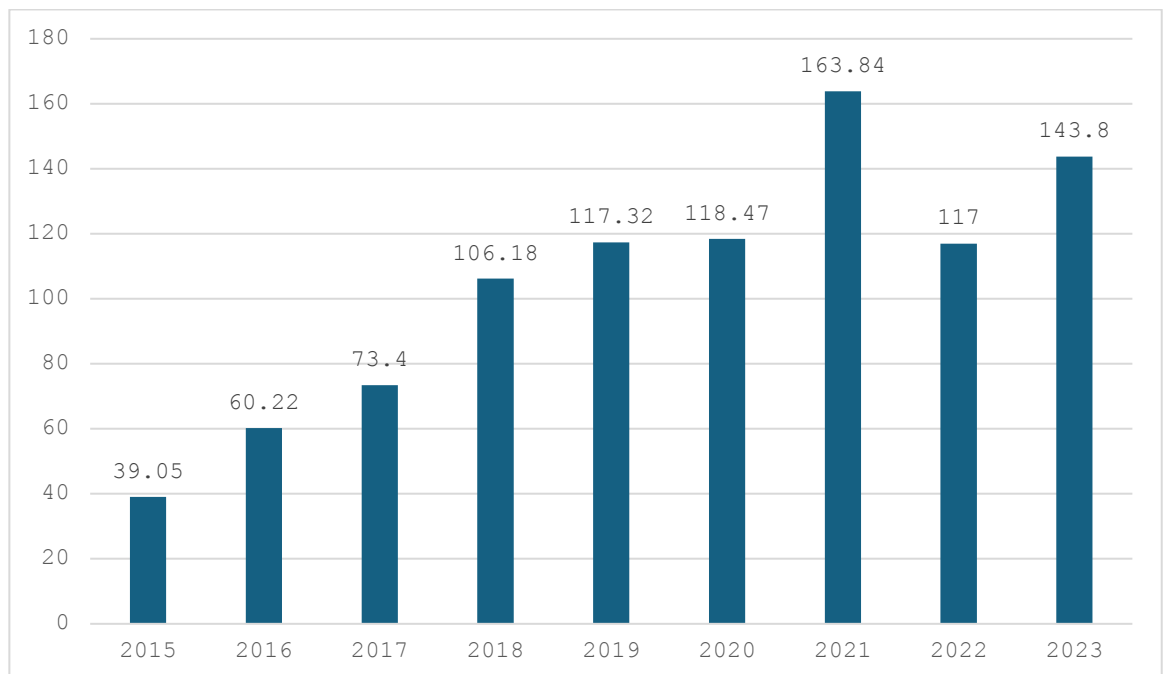

Рисунок 2.1. – Обсяги сплаченого податку на прибуток підприємствами України в період 2015-2023 років, млрд. грн.

Джерело: [21]

З рисунку 2.1 можна зробити відповідні висновки, що протягом досліджуваного періоду обсяги сплаченого корпоративного прибутку мали постійну тенденцію до зростання, за виключенням 2022 року, що безпосередньою пов'язано із початком повномасштабного вторгнення росії на територію нашої держави. В 2022 році значення податку на прибуток

зменшилося у порівнянні із 2021 роком на 46,84 млрд. грн., проте в 2023 році ситуація уже відновилася, і відповідні показники сплаченого податку на прибуток вітчизняними підприємствами збільшився до 143,8 млрд. грн.

В 2023 році, обсяг сплаченого податку на прибуток підприємств склав 143,8 млрд грн, і це на 26,8 млрд грн, або на 22,9 відсотка більше ніж за аналогічний період 2022 року. В цілому, такі тенденції свідчать про поступове зменшення важливості податку на прибуток в загальних доходах державного бюджету. Для того щоб наочно подати цю інформацію стосовно його важливості, на наступному рисунку зобразимо інформацію стосовно питомої ваги податку на прибуток у податкових надходженнях та загальних доходах Державного Бюджету в період 2015-2023 років

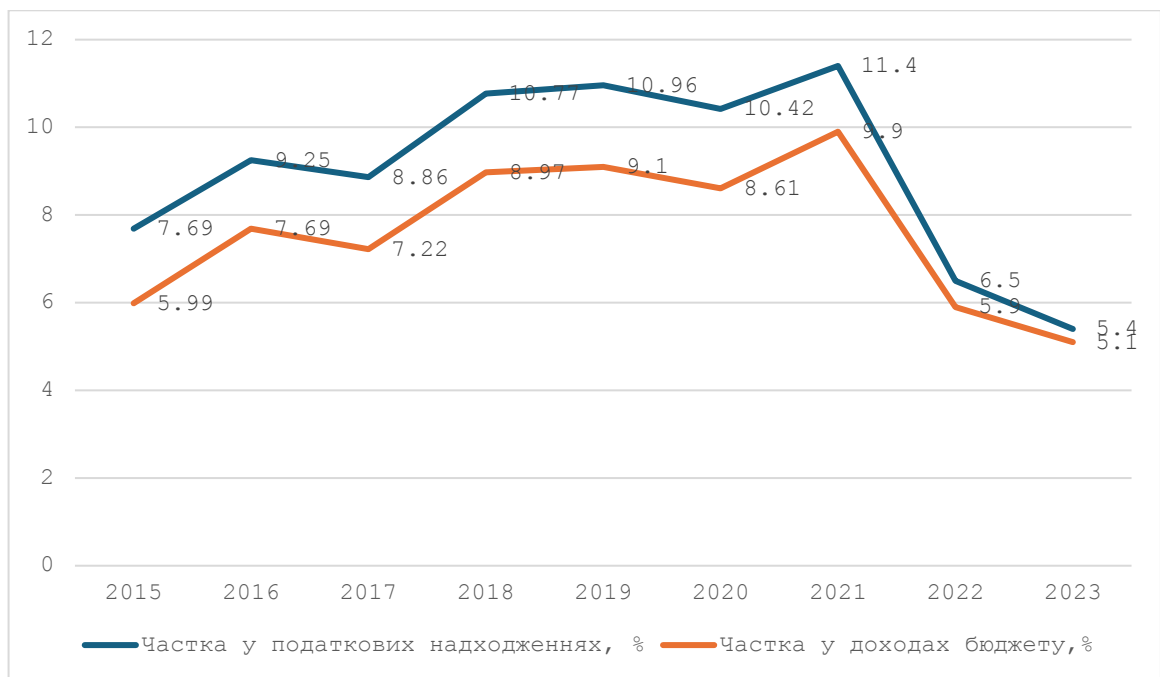

Рисунок 2.2. – Частка податку на прибуток у податкових надходженнях та загальних доходах Державного Бюджету в період 2015-2023 років, у %

Джерело: [21]

Аналіз показників, що відображають частку податку на прибуток у доходах зведеного бюджету, свідчить про його обмежену фіскальну ефективність. Навіть при зростанні надходжень від цього податку з 2016 по

2020 рік, його частка у доходах бюджету не перевищувала 9,1% в період 2015-2020 років. Після початку війни, дана негативна тенденція тільки посилилась, адже відбувається багато процесів фізичного переміщення активів багатьох підприємства з зони бойових дій, що напряду впливає на їх активність та обсяги сплаченого податку на прибуток.

З рисунку чітко видно, що в період 2022-2023 років, частка податку на прибуток, як в загальних податкових надходженнях так і в структурі загалом доходів державного бюджету значно зменшилась.

Далі, слід проаналізувати динаміку податкового навантаження з податку на прибуток в аналогічний досліджуваний період. Вона охарактеризує рівень загального податкового навантаження за податком на прибуток і відповідно відображає механізм перерозподіл валового внутрішнього продукту через бюджет держави за допомогою цього інструменту [25].

Розраховується даний показник як відношення сплаченого податку на прибуток до ВВП у відповідні роки. Дану інформацію буде подано на наступному рисунку 2.3.

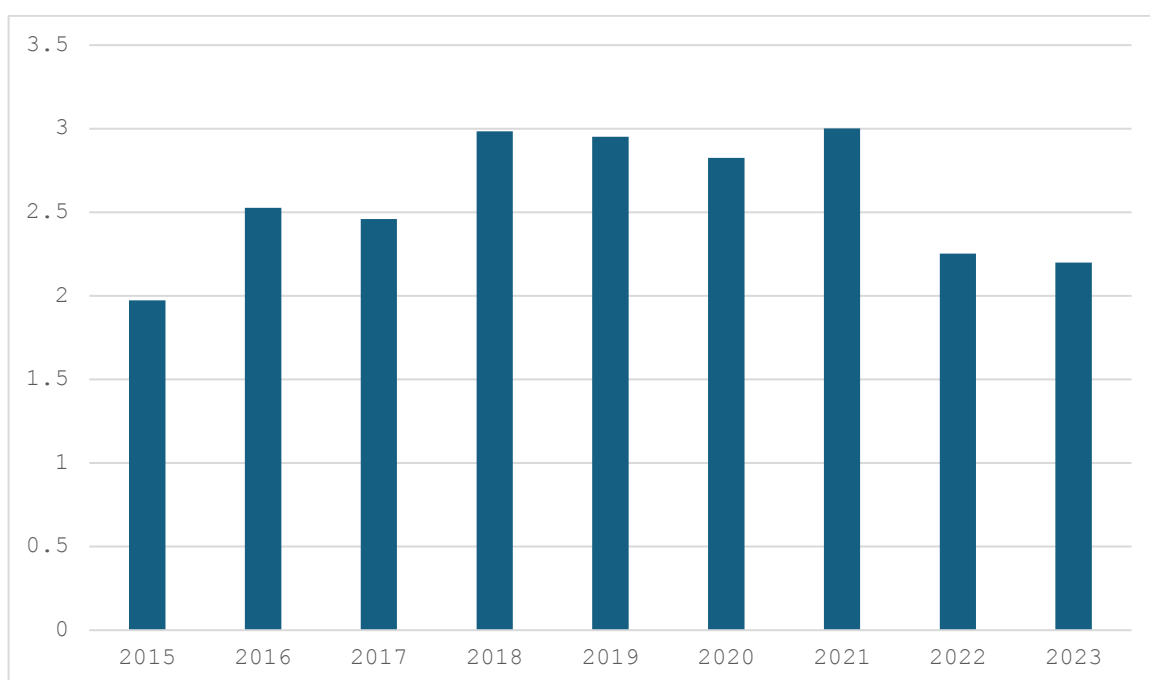

Рисунок 2.3. – Показник податкового навантаження з податку на прибуток підприємств України в період 2015-2023 років, у %

Джерело: [21; 23]

З даних рисунку 2.3 можна відзначити, що протягом досліджуваного періоду, рівень податкового навантаження мав незначні коливання. У 2015 році навантаження стартує на рівні близько 2%. У наступні два роки спостерігається незначне зростання, що може свідчити про підвищення податкових ставок або зростання прибутків підприємств. Між 2018 і 2020 роками податкове навантаження досягає піку близько 2,9%, через подальше збільшення податкового тягаря. Проте, від 2021 року спостерігається зниження навантаження, що в цілому викликане економічними труднощами, зокрема через пандемію COVID-19, що призвело до скорочення прибутків і відповідно податкових відрахувань. До 2023 року навантаження продовжує знижуватися, що може свідчить про триваючі економічні виклики пов'язані із війною.

Також, важливим аспектом є розрахунок ефективної ставки податку на прибуток, який є ключовим для оцінки фіскальної ефективності цього податку в корпоративному секторі. Дану інформацію подано в наступній таблиці 2.1.

Таблиця 2.1. – Ефективна ставка податку на прибуток в Україні в період 2015-2022 років, у %

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Фінансовий результат до оподаткування, млрд. грн.	475,32	534,75	674,4	746,53	933,16	848,6	1352,08	1010,1
Податкові надходження від податку на	39,05	60,22	73,4	106,18	117,32	118,47	163,84	117

прибуток, млрд. грн.								
Ефективна ставка податку, %	8,21	11,49	10,88	14,22	12,57	13,96	12,11	11,58

Джерело: [21; 24]

Аналіз даних в таблиці 2.1 вказує на існування відмінностей між офіційною та ефективною ставками податку на прибуток в Україні, де ефективна ставка в період 2015-2022 років була нижчою, ніж ставка закріплена на законодавчому рівні. Це свідчить про те, що підприємства частково зменшують об'єкт оподаткування, що з точки зору держави призводить до недоотримання податкових доходів. Така ситуація потребує перегляду податкової політики, особливо з огляду на необхідність вдосконалення механізмів оподаткування прибутку. Проблема обчислення податкової бази, що базується на фінансовому результаті з подальшим коригуванням на різниці, залишається вагомим і часто веде до конфліктів із фіскальними органами. Водночас, поширена практика податкової оптимізації загострює ситуацію, оскільки це спричиняє збільшення податкового тягаря на сумлінних платників податків та перекладання цього тягаря на інших учасників ринку.

Оподаткування прибутку корпорацій є ключовим елементом фіскальної політики Європейського Союзу (ЄС) і відіграє значну роль у забезпеченні стабільних державних доходів та сприянні економічному розвитку. Фіскально-економічне значення оподаткування прибутку корпорацій можна проаналізувати з різних аспектів, зокрема з погляду впливу на державні доходи, інвестиційну привабливість, фінансову стійкість компаній та конкурентоспроможність економік країн-членів ЄС.

Оподаткування прибутку корпорацій є важливим джерелом доходів державних бюджетів країн-членів ЄС. Ці доходи використовуються для фінансування публічних послуг, соціальних програм, інфраструктурних

проектів та інших державних потреб. Високі податкові ставки можуть забезпечити значні надходження до бюджету, але також можуть впливати на інвестиційні рішення компаній.

Для початку, проаналізуємо загальні дані стосовно корпоративного оподаткування в країнах ЄС протягом останніх років. Цю інформацію буде подано на наступному рисунку 2.4.

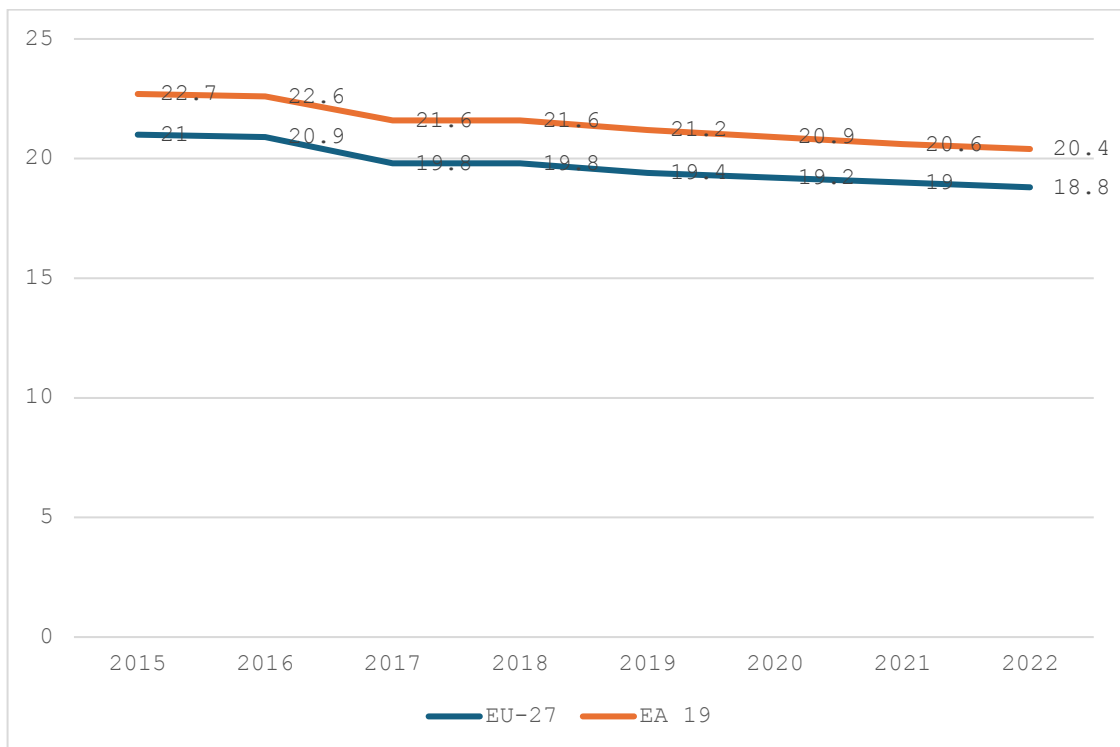

Рисунок 2.4. – Ставки податку на доходи корпорацій в країнах ЄС в період 2015–2023 рр.,%*

Джерело: складено на основі даних Eurostat: Taxation trends in the European Union [32]

Як видно з даних на рисунку 2.4, за досліджуваний період з 2015 по 2022 р. середня ставка з податку на прибуток по країнах ЄС-27 скоротилася більш ніж на 2%, аналогічно і в країнах ЕА-19 (-2,2%). В цілому відмітимо, що середня ставка оподаткування з корпоративного податку на прибуток по країнам ЕА-19 уже майже наблизилась до значення в Україні, яке складає 18%.

З іншого боку, частка податку в загальній структурі валового внутрішнього продукту для більшості країн майже не знизилася або знизилася

незначним чином, про що свідчать дані рисунку 2.5, включаючи також порівняння з аналогічним показником для України.

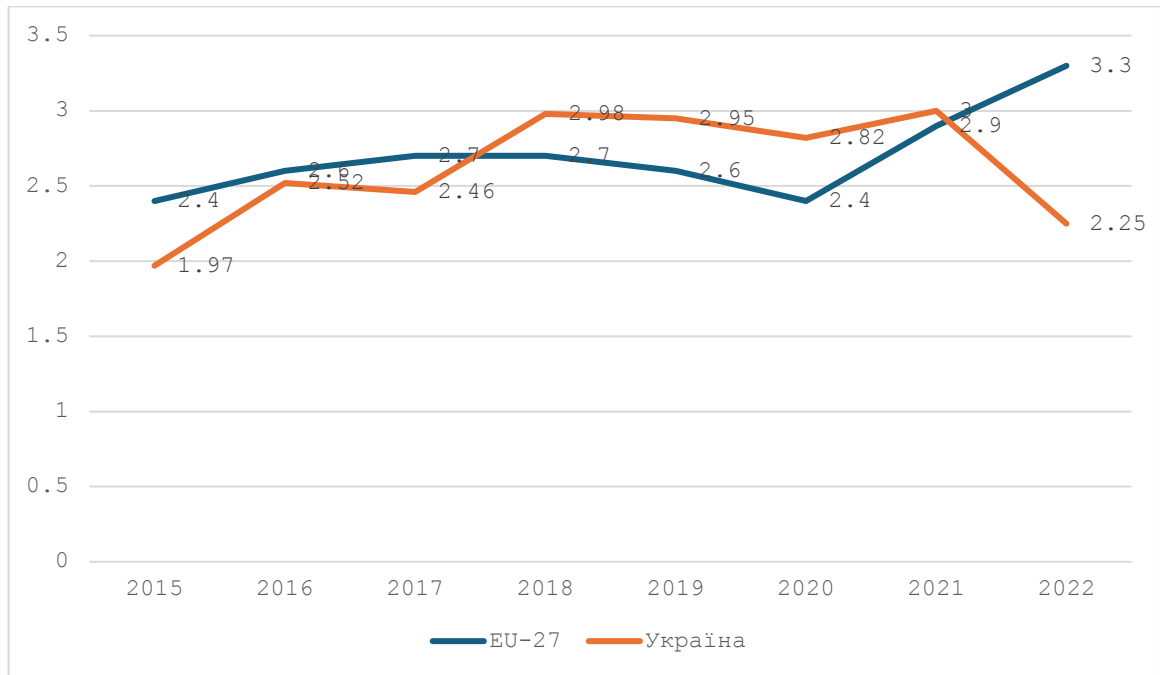

Рисунок 2.5. –Порівняння частки корпоративного податку в країнах ЄС та Україні, в період 2015-2022 років, у %

Джерело: складено на основі даних Eurostat: *Taxation trends in the European Union*. [32]

Як видно з даних рисунку 2.5, протягом досліджуваного періоду, частка корпоративного податку у ВВП протягом досліджуваного періоду коливалася в межах 2,4-3,3% з певними коливаннями. Причому відзначимо, що незважаючи на загальне зменшення ставки протягом останніх років, його значення для економіки залишається вкрай важливим. Щодо України, то тут прослідковується аналогічна ситуація з більш стабільним зростання досліджуваного індикатора в період 2015-2021 років, та його значним зменшенням в 2022 році. Таке зменшення викликано в першу чергу тим фактором, що на території нашої держави почалися повномасштабні військові дії, та відповідно, значна частина підприємств була змушена зупинити власну діяльність.

Аналіз фіскально-економічного значення оподаткування прибутку корпорацій в Україні та ЄС свідчить про важливість цього інструменту для забезпечення стабільних державних доходів та стимулювання економічного розвитку. Високі податкові ставки можуть забезпечити значні надходження до бюджету, що використовуються для фінансування публічних послуг, соціальних програм та інфраструктурних проектів. Проте, вони також можуть впливати на інвестиційну привабливість, оскільки занадто високі ставки можуть стримувати інвестиційну активність компаній. У той же час, низькі податкові ставки можуть сприяти залученню іноземних інвестицій та розвитку бізнесу, що позитивно впливає на загальний економічний стан країни.

Загальний аналіз свідчить про те, що оподаткування прибутку корпорацій в ЄС і Україні має значний вплив на фінансову стійкість компаній та конкурентоспроможність національних економік. Важливість цього податку також полягає у його ролі в перерозподілі національного доходу та забезпеченні соціальної справедливості. Незважаючи на загальне зниження ставок корпоративного податку в ЄС, його частка у ВВП залишається стабільною, що свідчить про ефективність податкової системи. В Україні ж, вплив податку на прибуток зазнав значних коливань через економічні труднощі, зокрема пов'язані з пандемією COVID-19 та військовими діями. Це підкреслює необхідність вдосконалення податкової політики та механізмів оподаткування для забезпечення сталого економічного розвитку і фінансової стабільності.

2.2 Оцінка впливу прибуткового оподаткування корпорацій в Україні (на прикладі ПрАТ «Моршинський завод мінеральних вод» «Оскар»)

В даній кваліфікаційній роботі об'єктом дослідження є ПрАТ «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар», який розташований у містечку Моршин у Карпатах. Це місце славиться своїми лікувальними джерелами та чистим гірським повітрям. Історія курорту Моршин починається ще з 1878 року, коли місто було відоме як бальнеологічний курорт, порівнянний із знаменитими європейськими курортами.

Важливим аспектом діяльності компанії є її фінансова складова, враховуючи турбулентні умови вітчизняної економіки на сучасному етапі. Дослідження ключових фінансово-економічних показників ПрАТ «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар» є вкрай важливим аспектом що дозволить виокремити ключові проблемні точки підприємства в цілому. Для початку, ми проаналізуємо динаміку та структуру активів підприємства протягом досліджуваного періоду 2019-2023 років. Цю інформацію подано в наступній таблиці 2.2.

Тепер, більш детально проаналізуємо кожну із складових загального обсягу активів досліджуваного підприємства. Основні засоби зросли з 301,292 тис. грн. у 2018 році до 1,429,274 тис. грн. у 2023 році, що свідчить про значне збільшення (на 374,3 %) капітальних інвестицій в основний капітал. Це в цілому вказує на розширення виробничих потужностей або модернізацію обладнання. Відмітимо, що саме на основні засоби припадає найбільша частка в структурі необоротних активів підприємства, яка в різні роки коливалася в межах 65-92%.

Таблиця 2.2 – Динаміка активів ПрАТ «МЗМВ» «Оскар» за 2018-2023 рр., тис. грн.

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021р	2022 р.	2023 р.	2023/2018 рр.	
							Абс. Відх.	Відн. Відх.
Основні засоби	301292	301292	684083	1098041	1102519	1429274	1127982	374,3
Необоротні активи	344885	344885	1128221	1686517	1649999	1549209	12044324	349,2
Оборотні активи	190969	190969	375545	246541	284308	280847	89878	47,06
Всього активів	535854	535854	1503766	1933058	1934307	1830056	1294202	241,5

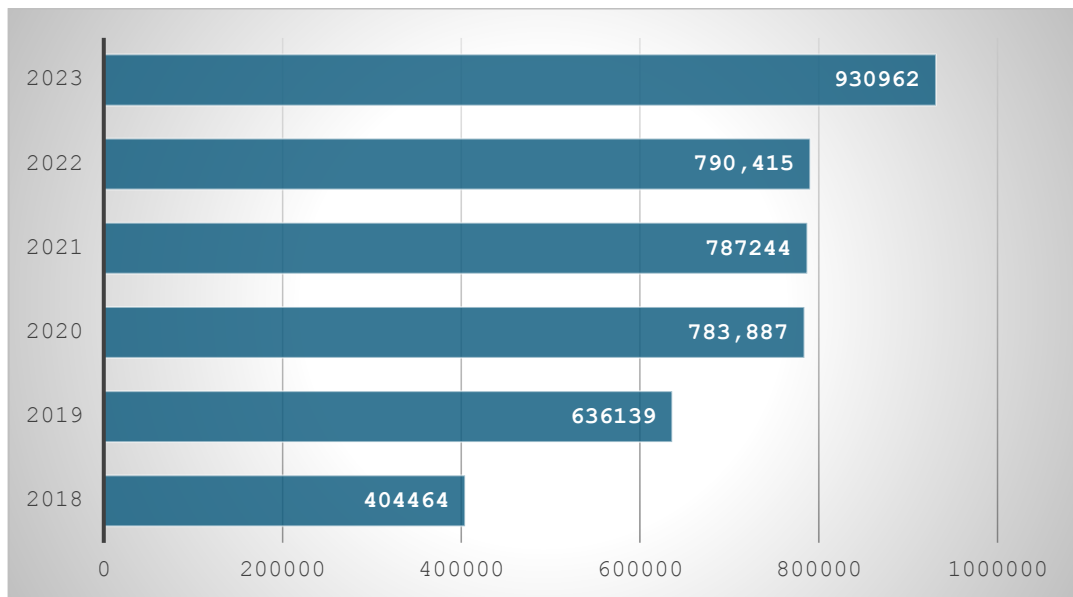
Джерело: [27]

Щодо необоротних активів, то вони також зросли з 344,885 тис. грн. у 2018 році до 1,544,209 тис. грн. у 2023 році, показуючи зростання на 349,2 %. Це свідчить про значні довгострокові інвестиції в активи, які не призначені для швидкого обігу. Щодо оборотних активів, то вони показали значно менше зростання — від 190,969 тис. грн. у 2018 році до 280,847 тис. грн. у 2023 році, або на 47,06 %. Оборотні активи включають елементи, які швидко конвертуються в готівку, тобто запаси, дебіторська заборгованість тощо.

В цілому, аналіз даних з таблиці 2.3 показує, що ПрАТ "Моршинський завод мінеральних вод Оскар" інтенсивно інвестує у свої довгострокові активи, що може свідчити про стратегічний розвиток і розширення бізнесу. При цьому збереження значно меншого зростання оборотних активів може вказувати на консервативний підхід до управління ліквідністю або на певні виклики у сфері обігу оборотних коштів.

Далі, проаналізуємо динаміку власного капіталу досліджуваного підприємства ПрАТ «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар» протягом аналогічного періоду 2018-2023 рр. Власний капітал є індикатором фінансової незалежності компанії. Більш високий рівень власного капіталу зменшує залежність від зовнішніх джерел фінансування, таких як банківські кредити

або інші форми позик. Це дозволяє компанії мати більшу гнучкість у своїх операціях та стратегічних рішеннях (рис. 2.6.).

складено автором на основі фінансової звітності «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар»

Рисунок 2.6 – Динаміка власного капіталу ПрАТ «МЗМВ» «Оскар» за 2018-2023 рр., тис. грн. [27]

Аналіз динаміки власного капіталу ПрАТ "Моршинський завод мінеральних вод «Оскар» в період з 2018 по 2023 роки свідчить про значне зростання цього фінансового показника. Як видно з графіку, власний капітал збільшився з 404,464 тис. грн. у 2018 році до 930,962 тис. грн. у 2023 році (+526498 тис. грн. або 130,17%). Це зростання показує позитивну тенденцію у фінансовому розвитку підприємства та його здатність залучати та ефективно використовувати капітал для розширення бізнесу та зміцнення його конкурентних позицій.

Таке стрімке зростання, особливо в період 2021-2023 років, може бути пов'язане з вдалим стратегічними рішеннями керівництва, розширенням ринків збуту, збільшенням асортименту продукції або виходом на нові ринки. Основні стратегії, що могли бути застосовані для досягнення такого зростання, включають залучення додаткового інвестиційного капіталу, оптимізацію витрат, поліпшення ефективності операційних процесів, а також використання фінансових інструментів для збільшення власного капіталу.

Також, важливим аспектом є аналіз зобов'язань досліджуваного підприємства ПрАТ "Моршинський завод мінеральних вод «Оскар» в аналогічний період 2018-2023 років (табл. 2.3.).

Аналіз динаміки та структури зобов'язань ПрАТ "Моршинський завод мінеральних вод «Оскар» за період з 2018 по 2023 рік відображає значні зміни у фінансовій структурі підприємства. Протягом досліджуваного періоду, підприємство почало значно активніше використовувати довгострокові кредити банків. Відтак, за досліджуваний період, їх загальний обсяг збільшився до 155,78 млн. грн. у 2023 році, враховуючи що в 2018 році підприємство взагалі не використовувало цей фінансовий інструмент. Таке збільшення може бути пов'язане з розширенням виробництва або великими інвестиційними проектами, що потребували значних фінансових ресурсів для ПрАТ "Моршинський завод мінеральних вод «Оскар» Загальна сума довгострокових зобов'язань виросла на 147,73 млн. грн., що підкреслює значне збільшення фінансової відповідальності підприємства.

Таблиця 2.3 – Динаміка зобов'язань ПрАТ «МЗМВ» «Оскар» за 2018-2023 рр., тис. грн.

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021р	2022 р.	2023 р.	2023/2018	
							Абс. Відх.	Відн. Відх.
Довгострокові кредити банків	0	104955	269080	382 168	285181	155780	155780	-
Інші довгострокові зобов'язання	10745	10745	4000	1586	935	2696	-8049	-174,9
Довгострокові зобов'язання, всього	10745	107679	273080	383754	286116	158476	147731	1274,8
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	0	12665	53706	101182	196937	109298	109298	-

товари, роботи, послуги	31525	31525	164456	180 823	88 779	47533	16008	-49,21
за одержаними авансами	51998	3686	194471	445071	529 498	520129	468131	800,2
Поточні зобов'язання, всього	119831	119831	446799	762060	857776	734618	614787	413,04
Зобов'язання, всього	130576	227510	719879	1145814	1143892	893094	762518	489,49

Джерело: [27]

Щодо поточних зобов'язань, то їх загальний обсяг збільшився на 614,787 млн. грн або на 413,4%, що свідчить про значне збільшення загальної фінансової відповідальності підприємства, що вимагає уважного аналізу фінансового стану та ретельного управління зобов'язаннями для запобігання можливих фінансових криз. В цілому, зазначені зміни в структурі та обсязі зобов'язань вказують на значні зміни в бізнес-операціях та стратегії фінансування ПрАТ "Моршинський завод мінеральних вод «Оскар». За ці 6 років, загальний обсяг зобов'язань зріс на 762,518 млн. грн. або на 489,49%. Адекватне управління зобов'язаннями є вирішальним для підтримання фінансової стабільності та здатності підприємства досягати довгострокових стратегічних цілей. Тому, детальний моніторинг і аналіз зобов'язань повинен бути інтегрований в загальну стратегію фінансового менеджменту компанії.

Далі, проаналізуємо динаміку фінансових результатів ПрАТ "Моршинський завод мінеральних вод «Оскар». Фінансові результати компанії за останні роки показують значне зростання доходів та прибутків, що свідчить про успішну реалізацію товарів на ринку. Зокрема, важливість аналізу фінансових результатів полягає у можливості оцінки впливу стратегічних рішень на рентабельність, ліквідність та фінансову стійкість підприємства. Особливо це актуально в контексті управління великими обсягами довгострокових та короткострокових зобов'язань, які мають безпосередній вплив на фінансове «здоров'я» компанії.

Дослідження впливу прибуткового оподаткування на ПрАТ "Моршинський завод мінеральних вод «Оскар» набуває актуальності в умовах сучасних економічних викликів та нестабільності, які впливають на фінансове становище підприємств (як нами вже було зазначено, тут йде мова про вплив пандемії коронавірусу в 2020 році та початок військових дій на території нашої держави у 2022 році). Податкове планування і управління податковими ризиками є важливими компонентами загальної стратегії управління підприємства, оскільки адекватне розуміння і ефективне управління податковими зобов'язаннями можуть значно знизити фінансові витрати і підвищити економічну ефективність.

Оподаткування прибутку безпосередньо впливає на чистий прибуток підприємства, а отже, і на його інвестиційну привабливість та кредитний рейтинг. Розуміння цих аспектів є ключовим для керівництва підприємства з метою оптимізації податкового навантаження. В цьому контексті, аналіз впливу прибуткового оподаткування допомагає ідентифікувати можливості для податкових заощаджень та більш ефективного перерозподілу ресурсів, що сприяє збільшенню фінансової стабільності та підтримці зростання.

Крім того, глобальні тенденції в податковому регулюванні вимагають від підприємства постійного моніторингу законодавчих змін та їх впливу на діяльність компанії. Стратегічне управління податковими ризиками не тільки забезпечує дотримання податкового законодавства, але й сприяє формуванню позитивного іміджу підприємства на фінансових ринках. Ретельний аналіз та планування в сфері податків є невід'ємною частиною загальної стратегії управління підприємством, що враховує як поточний стан економічного середовища, так і перспективи на майбутнє.

В першу чергу, слід проаналізувати динаміку чистого прибутку ПрАТ "Моршинський завод мінеральних вод «Оскар» за аналогічний період 2018-2023 років. Дані інформацію подано на наступному рисунку 2.7.

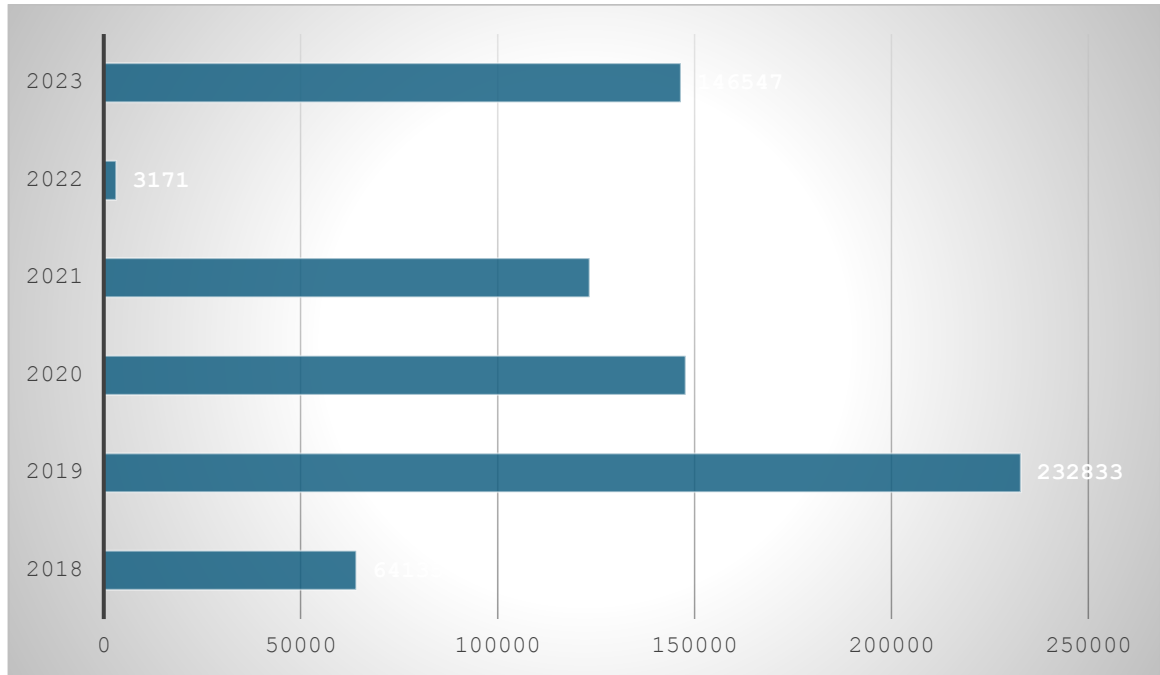

Рисунок 2.7. – Динаміка чистого прибутку ПрАТ «МЗМВ» «Оскар» за 2018-2023 рр., тис. грн.

Джерело: [27]

Аналізуючи динаміку чистого прибутку ПрАТ "Моршинський завод мінеральних вод «Оскар» за період з 2018 по 2023 роки, можна відзначити значні коливання в цих показниках. Якщо порівнювати дані 2023 та 2018 років, то відповідно обсяг чистого прибутку зріс на 82412 тис. грн. або на 128,49%, що в цілому свідчить про ефективний розвиток підприємства в аналізованому періоді.

Але враховуючи динамічність та неоднорідність економічних умов у вітчизняній економіці, чітко прослідковується тренд, коли внаслідок шокових ситуацій, ПрАТ "Моршинський завод мінеральних вод «Оскар» отримує менші прибутки. Це чітко видно у 2020 році у порівнянні із 2019 роком (вплив пандемії коронавірусу), та звичайно в 2022 році (вплив війни та початку військових дій)

Відмітимо, що у 2022 році чистий прибуток досяг найнижчого рівня за весь період — 3,171 тис. грн., що звичайно було викликано початком

повномасштабного вторгнення, але більш важливим є той факт, що вже у 2023 році відбулася стрімка віднова суми чистого прибутку до 146,547 тис. грн., що вказує на відновлення виробничих потужностей, оптимізацію витрат та адаптацію до мінливих ринкових умов.

Далі, здійснимо аналіз сплаченого податку на прибуток ПрАТ "Моршинський завод мінеральних вод «Оскар» в період 2018-2023 років. Цю інформацію буде подано на наступному рисунку 2.8.

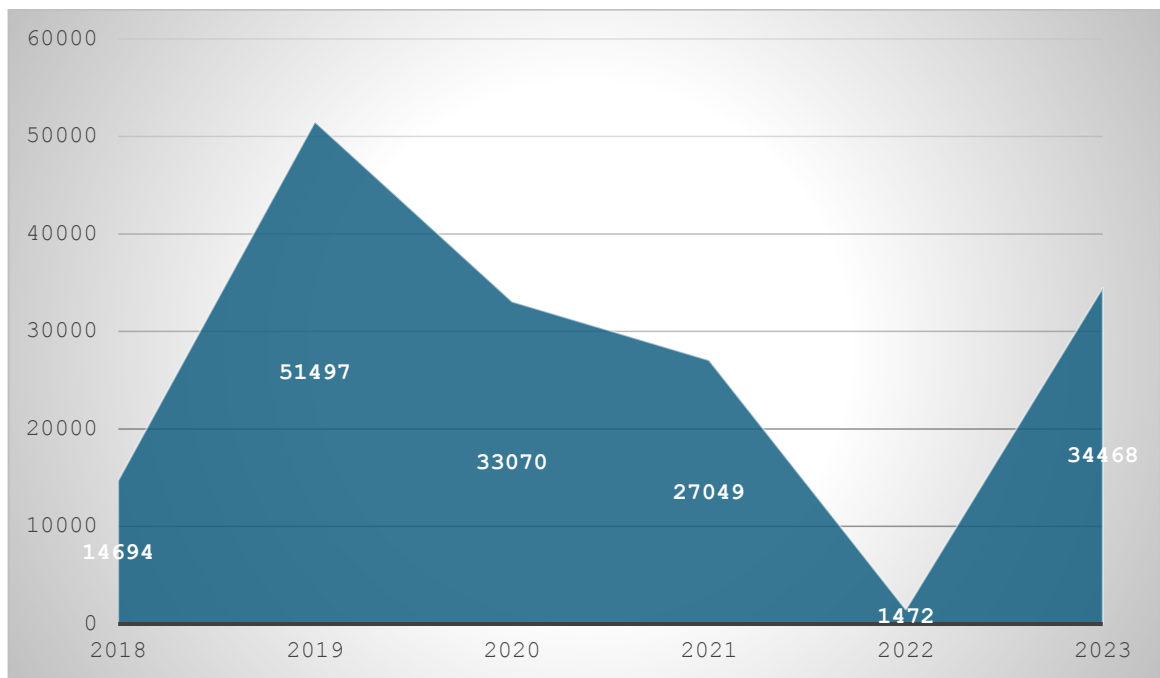

Рисунок 2.8 – Динаміка сплаченого податку на прибуток ПрАТ «МЗМВ» «Оскар» за 2018-2023 рр., тис. грн. [27]

На основі наданого рисунку 2.8, аналогічно обсягам прибутку, можна простежити значні коливання обсягу сплаченого податку на прибуток ПрАТ «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар» за період з 2018 по 2023 роки. В цілому за досліджуваний період, обсяг сплаченого податку на прибуток збільшився на 19 774 тис. грн. або на 134,57%.

Далі, на основі здійснених теоретичних досліджень в першому розділі, розрахуємо значення податкового навантаження для ПрАТ «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар» за період з 2018 по 2023 роки (рис. 2.9).

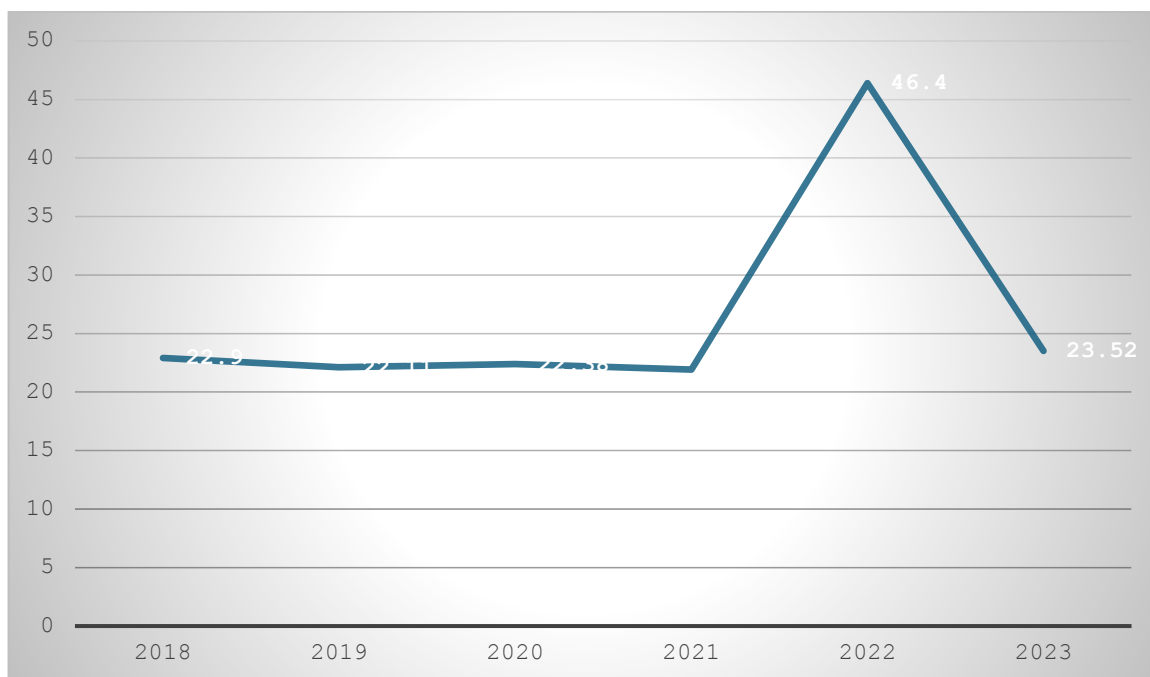

Рисунок 2.9. – Динаміка податкового навантаження з податку на прибуток для ПрАТ «МЗМВ» «Оскар» за 2018-2023 рр., у %

Джерело: [27]

З даних рисунку 2.9 видно, що протягом досліджуваного періоду, рівень податкового навантаження з податку на прибуток був доволі високим, і в період 2018-2021 років та в 2023 році коливався в межах 22-23%. Щодо доволі високого відносного значення в 2022 році, то воно викликане фактором відносно низького рівня отриманого прибутку у порівнянні із іншими роками, та більшим обсягом сплаченого податку на прибуток.

Проте в цілому, навіть якщо порівнювати це значення із середнім значенням по вітчизняним підприємствам харчової промисловості, що станом на кінець 2023 року складає 14,5%, слід відзначити доволі серйозний рівень податкового навантаження для досліджуваного підприємства ПрАТ «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар» в аналізованому періоді. Такий рівень податкового навантаження вимагає від менеджменту підприємства уважного планування та адаптації до змін у податковому

середовищі, щоб мінімізувати вплив на фінансовий стан і забезпечити стабільність прибутковості.

Для того, аби довести нашу тезу про значний рівень податкового навантаження з податку на прибуток для ПрАТ «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар»

Таблиця 2.4. – Ефективна ставка податку на прибуток ПрАТ «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар» за період з 2018 по 2023 роки

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн.	78829	284330	180818	150406	4643	181015
Сплачений податок на прибуток, тис. грн.	14694	51497	33070	27049	1472	34468
Ефективна ставка податку, %	18,64	18,11	18,28	17,98	31,7	19,04

Джерело: [27] складено автором на основі фінансової звітності «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар»

З даних в таблиці 2.4 видно, що протягом досліджуваного періоду, аналогічно крім 2022 року, рівень ефективної ставки податку на прибуток коливався в межах 18-19%, в той час як реальний рівень податкового навантаження знаходився в межах 22-24%. Здійснені нами розрахунки показують, що рівень реального податкового навантаження є вкрай високим, що в перспективі може негативно вплинути на рівень прибутковості підприємства. Особливо ця ситуація є важливою з точки зору поточного стану вітчизняної економіки та економічних шоків, в зв'язку із військовим станом.

Оцінка впливу прибуткового оподаткування на діяльність ПрАТ "Моршинський завод мінеральних вод «Оскар» є актуальною, оскільки визначення податкового навантаження і його оптимізація мають вирішальне значення для фінансової стабільності підприємства. В умовах змінних економічних реалій і регулятивного середовища, аналіз податкових зобов'язань

допомагає забезпечити не тільки відповідність законодавчим вимогам, а й сприяє виробленню стратегій ефективного ведення бізнесу. Зокрема, це стосується адаптації до податкових реформ, впровадження законодавчих змін, які можуть впливати на податкові ставки, пільги, і таким чином, на рентабельність підприємства [29].

Здійснений аналіз дає нам змогу засвідчитися в високому рівні податкового навантаження на діяльність ПрАТ "Моршинський завод мінеральних вод «Оскар, яке має безпосередній вплив на фінансові результати підприємства. Як випливає з аналізу, податкове навантаження було відносно високим протягом аналізованого періоду, з особливими піками в кризові роки, які корелюють зі значними зовнішніми економічними викликами.

Високий рівень податку на прибуток вимагає від менеджменту підприємства зосередження на ефективності операцій та оптимізації витрат, щоб мінімізувати вплив фіскального тягаря та підтримати конкурентоспроможність підприємства в довгостроковій перспективі.

2.3 Оцінка впливу прибуткового оподаткування корпорацій в ЄС (на прикладі корпорації BASF SE)

Для здійснення оцінки впливу прибуткового оподаткування на діяльність корпорацій в ЄС ми обрали компанію BASF. BASF SE, відома як найбільший у світі виробник хімікатів, є європейською багатонаціональною компанією, штаб-квартира якої розташована в Людвігсхафені, Німеччина. Заснована у 1865 році Фрідріхом Енгельгорном, компанія почала свою діяльність з виробництва барвників і швидко розширилася завдяки інноваціям, таким як процес Габера-Боша, який значно вплинув на хімічну промисловість.

Сьогодні BASF має близько 112 000 співробітників і працює в більш ніж 80 країнах світу, маючи 390 виробничих майданчиків по всьому світу. Компанія обслуговує клієнтів у понад 190 країнах і пропонує широкий спектр продукції, включаючи хімікати, пластмаси, продукцію для захисту рослин, а також продукцію для охорони здоров'я та харчування.

Основні сегменти діяльності BASF включають:

1. Хімікати: Виробництво базових хімікатів, проміжних продуктів та нафтохімії.
2. Матеріали: Пластмаси та полімери для різних галузей промисловості.
3. Промислові рішення: Продукти для обробки поверхонь та промислових покриттів.
4. Технології обробки поверхонь: Продукти для автомобільної промисловості та будівництва.
5. Харчування та догляд: Продукти для харчової промисловості, догляду за тілом та здоров'я.
6. Сільськогосподарські рішення: Засоби захисту рослин та біотехнології.

BASF прагне досягати стійкості у всіх аспектах своєї діяльності. Компанія розробляє нові технології для зменшення викидів CO₂, впроваджує електричні парові котли та інші інноваційні рішення, які сприяють захисту довкілля. Основна мета BASF – створювати хімію для сталого майбутнього, поєднуючи економічний успіх із захистом навколишнього середовища та соціальною відповідальністю.

За результатами 2023 року, оборот компанії склав 68,9 мільярда євро, а чистий прибуток до спеціальних статей – 3,8 мільярда євро. Компанія також активно інвестує в наукові дослідження та розробки, витрачаючи на це 2,1 мільярда євро на рік.

Спочатку, слід проаналізувати динаміку основних фінансово економічних показників компанії в період 2020-2023 рр. І розпочнемо ми з динаміки та структури активів компанії BASF.

Таблиця 2.5. – Динаміка та структура активів компанії BASF в період 2020-2023 рр., млн. євро

Категорія	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Нематеріальні активи	13,145	13,499	1,652	1,159
Основні засоби	19,647	21,553	3,365	3,403
Інтегральні інвестиції, обліковані за методом участі в капіталі	1,878	2,54	-	-
Неінтегральні інвестиції, обліковані за методом участі в капіталі	10,874	9,843	-	-
Фінансові активи	582	575	22,643	22,878
Відстрочені податкові активи	3,386	2,6	695	287
Необоротні активи	50,424	52,332	27,66	27,44
Запаси	10,01	13,668	3,197	2,913
Дебіторська заборгованість, торгова	9,466	11,942	1,142	796
Дебіторська заборгованість від афілійованих компаній	-	-	28,441	23,636
Різнораніжні дебіторські та інші активи	912	1,722	966	657
Ліквідні цінні папери	207	208	197	-
Грошові кошти та їх еквіваленти	4,33	2,644	563	3,32
Активи груп, утримувані для продажу	1,182	840	-	-
Оборотні активи	29,668	35,051	34,126	29,162
Витрати майбутніх періодів	-	-	156	144
Усього активів	80,292	87,383	62,637	57,033

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності BASF [28]

Як видно з даних таблиці 2.5, протягом досліджуваного періоду, загальний обсяг активів компанії мав тенденцію до зменшення на 23,259 млн. євро. Найбільшу роль в даному аспекті зіграло зменшення обсягу нематеріальних активів на 11,986 млн. євро. та основних засобів 16,244 млн. євро. Фактором цього може бути відчуження інвестицій та загальне зменшення обсягу запасів. Також відзначимо і зменшення необоротних активів на 22,982

млн. дол. Це вказує на суттєве зменшення довгострокових інвестицій та основних засобів.

Щодо тих статей, які показали зростання протягом досліджуваного періоду, то це показники дебіторської заборгованості від інших афілійованих компаній, якої взагалі не було в період 2020 та 2021 років.

Аналогічно, слід проаналізувати динаміку пасивів досліджуваної компанії BASF в період 2020-2023 років (табл. 2.6).

Таблиця 2.6. – Динаміка та структура пасивів компанії BASF в період 2020-2023 рр., млн. євро

Категорія	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення
Підписаний капітал	1176	1176	1144	1142	-34
Капітальні резерви	3115	3115	3170	3172	57
Нерозподілений прибуток	37711	40365	11399	12144	-25567
Накопичений прибуток	-	-	3849	7434	7434
Власний капітал	34398	42081	19562	23892	-10506
Зобов'язання всього	45894	45281	39625	30001	-15893
Всього зобов'язань та капіталу	80,292	87,383	62,637	57,033	-23,259

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності BASF [28]

Аналізуючи дані таблиці 2.6 можна відзначити, що обсяг власного капіталу компанії BASF за ці 4 роки зменшився на 10506 млн. євро, що є результатом значних змін у структурі капіталу компанії. Щодо обсягу загальних зобов'язань компанії, то вона також мала негативну динаміку і загальне відхилення склало -15893 млн євро, що свідчить про зменшення боргових зобов'язань компанії. Якщо в цілому досліджувати, то в структурі капіталу компанії переважали саме зобов'язання

Загальний аналіз таблиці пасивів компанії BASF за період з 2020 по 2023 рік показує значні зміни в структурі капіталу та зобов'язань компанії, зокрема

зменшення загальної суми зобов'язань та капіталу, що може бути результатом оптимізації фінансової структури компанії та виплати дивідендів її акціонерам протягом досліджуваного періоду 2020-2023 рр.

Дослідження фінансового результату компанії є критично важливим для розуміння її загального стану, ефективності управління та перспектив розвитку. Аналіз фінансових показників дозволяє виявити ключові тенденції та закономірності, що впливають на прибутковість та стабільність компанії. Це включає оцінку доходів, витрат, прибутків, зобов'язань та власного капіталу. Розуміння фінансового результату допомагає керівникам приймати обґрунтовані рішення щодо стратегічного планування, оптимізації витрат та інвестиційних можливостей. Саме тому, здійснимо аналіз динаміки чистого прибутку/збитку компанії протягом аналогічного періоду (рис. 2.10).

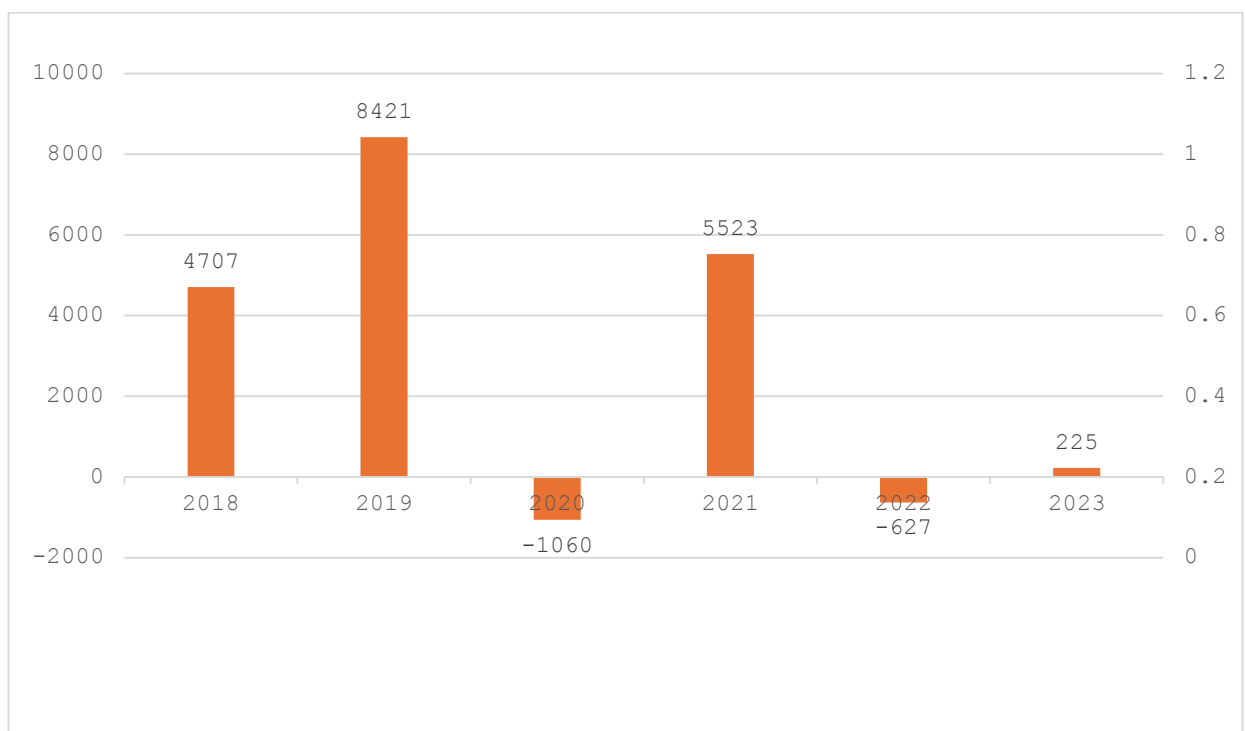

Рисунок 2.10 – Динаміка чистого прибутку (млн. євро.) та темпи його зміни (у %) компанії BASF в 2018-2023 рр.

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності BASF [28]

Аналізуючи дані рисунку 2.8, можна зазначити, що компанія BASF протягом аналізованого періоду стикалася з певними викликами, але змогла

демонструвати здатність до відновлення та адаптації, і в більшій мірі залишатися прибутковою. Тільки в 2020 році компанія отримала збитки, які в першу чергу були пов'язані із коронавірусною пандемією. Якщо ж досліджувати загальну динаміку, то чистий прибуток компанії зріс на 2727 млн. євро. або на 57,93, що є позитивним фактором в цілому.

Далі, на основі здійснених теоретичних досліджень в першому розділі, розрахуємо значення податкового навантаження для компанії BASF за період з 2018 по 2023 роки (рис. 2.11).

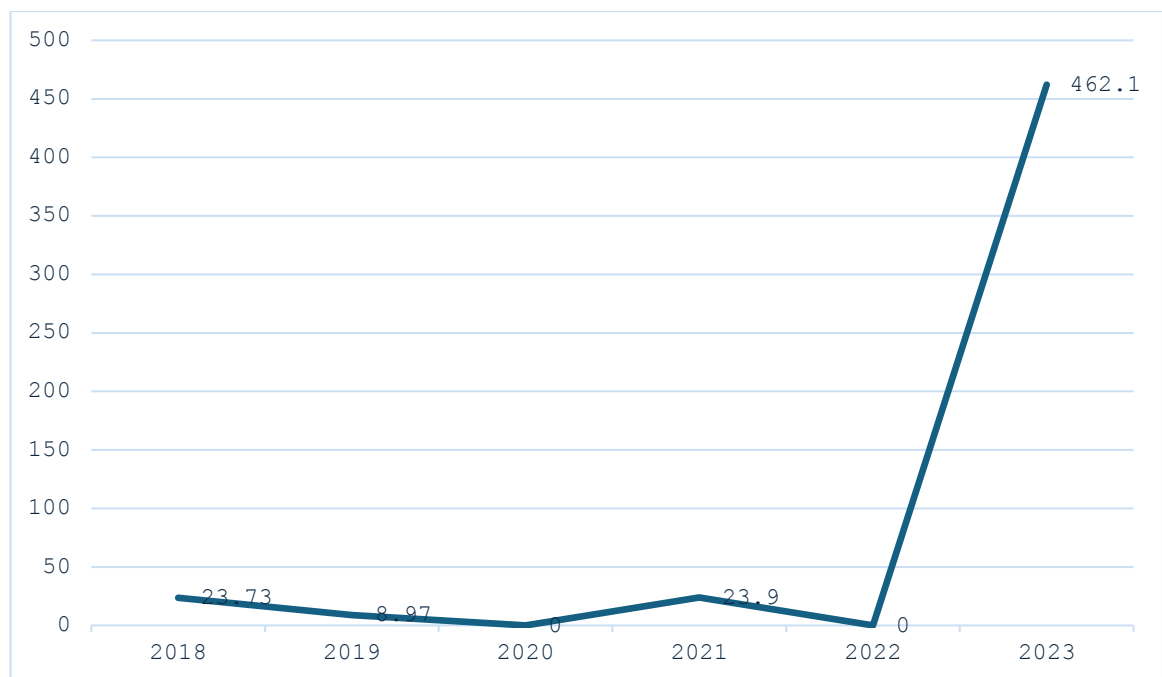

Рисунок 2.11. – Динаміка податкового навантаження з податку на прибуток для компанії BASF за 2018-2023 рр., у %

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності BASF [28]

З даних рисунку 2.9 видно, що протягом досліджуваного періоду, рівень податкового навантаження з податку на прибуток для компанії BASF мав дуже значні коливання, і окрім цього, ми не розраховували його значення в 2020 та 2022 роках, оскільки компанія отримала збиток. Досить високе значення даного показника в 2023 році супроводжувалося відносно невисоким значенням прибутку та значним рівнем сплачених податків. Враховуючи невисокий

рівень «економічного» значення даного показника, слід також розрахувати ефективну ставку податку на прибуток для компанії BASF.

Таблиця 2.7 – Показники для розрахунку ефективної ставки податку на прибуток компанії BASF в за період з 2018 по 2023 роки

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Фінансовий результат до оподаткування, млн. євро	5233	3302	-1562	7568	1190	1420
Сплачений податок на прибуток, млн. євро	(1117)	(756)	91	(1430)	1580	1041
Ефективна ставка податку, %	21,3	22,9	5,8	19,2	132,9	73,3

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності BASF [28]

З даних в таблиці 2.6 видно, компанія BASF станом на кінець 2023 року мала податкову ставку в розмірі 73,3%. Такий високий рівень був пов'язаний з невизнанням відстрочених податкових активів, особливо в Німеччині. Вища податкова ставка попереднього року в розмірі 132,9% в основному була обумовлена податково-неефективними знеціненнями Wintershall Dea AG, яка обліковується за методом участі в капіталі, зокрема через деконсолідацію її діяльності в росії.

Податкові ефекти різних основних питань представлені в наступній реконсиляції податків на прибуток і ефективної податкової ставки. Ця реконсиляція була змінена з урахуванням очікуваної податкової ставки з попередніх 15% (діюча ставка податку на прибуток корпорацій у Німеччині) до 30% (ставка податку, що поєднує корпоративний податок і торговий податок).

Як висновок відзначимо, що здійснений аналіз впливу оподаткування прибутку на діяльність компанії BASF, свідчить про доволі високі податкові ставки які значно впливають на фінансовий результат компанії. У 2023 році податкова ставка BASF склала 73,3%, що було наслідком невизнання

відстрочених податкових активів, особливо в Німеччині. Висока податкова ставка попереднього року у 132,9% була зумовлена податково-неефективними знеціненнями активів Wintershall Dea AG, зокрема через деконсолідацію російської діяльності. В цілому, здійснений аналіз свідчить про високий рівень впливу оподаткування на діяльність досліджуваної компанії BASF. Податкові зобов'язання мають суттєвий вплив на чистий прибуток компанії, що підкреслює важливість стратегічного податкового планування для підтримки фінансової стійкості та конкурентоспроможності на міжнародному рівні.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ПРИБУТКОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ КОРПОРАЦІЙ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ ДОСВІДУ ЄС

3.1 Тенденції політики ЄС у сфері оподаткування корпоративним податком на сучасному етапі

Оцінка впливу прибуткового оподаткування країн Європейського Союзу на український бізнес є вкрай актуальною, зважаючи на інтеграційні процеси між Україною та ЄС, а також на спроби України адаптувати своє законодавство до європейських стандартів. У контексті глобалізації та прагнення українських компаній до виходу на європейські ринки, розуміння різниць у податкових системах може значно впливати на стратегічні рішення бізнесу, особливо у плані оптимізації податкових витрат і вибору країни для інвестицій чи розширення діяльності [30].

З іншого боку, адаптація до податкових стандартів ЄС вимагає глибокого аналізу потенційних викликів та можливостей, які виникають для українських підприємств в зв'язку з гармонізацією податкового законодавства. Це включає не тільки розуміння ставок податку на прибуток, але й особливостей податкового адміністрування, податкових пільг та стимулів, які пропонуються бізнесу в різних країнах ЄС. Таке дослідження може допомогти українському бізнесу не тільки уникнути податкових ризиків, але й використати наявні податкові можливості для підвищення своєї конкурентоспроможності [31, с. 250].

Якщо в цілому досліджувати систему оподаткування корпоративним податком в ЄС, то відзначимо, що тут основна проблема полягає в тому, що якщо в системі непрямих податків в Євросоюзі вже досягнуто певного рівня

гармонізації, то в системі прямого оподаткування, включаючи корпоративний податок, кожна країна-член все ще має право самостійно визначати види прямих податків та їх ставки в межах національної юрисдикції. При цьому необхідно уникати дискримінації та подвійного оподаткування.

Відтак, у червні 2021 року лідери країн Великої сімки дійшли згоди про встановлення мінімальної ставки корпоративного податку на рівні 15 відсотків для великих технологічних корпорацій. За цим рішенням під егідою ОЕСР 31 країна погодила угоду, яка передбачає справедливі правила оподаткування та встановлення єдиної мінімальної ставки корпоративного податку в розмірі щонайменше 15 відсотків. Цей крок став революційним у міжнародному податковому законодавстві. План був схвалений міністрами фінансів провідних 20 країн з розвинутою та перехідною економікою під час останньої зустрічі у Венеції 9-10 липня 2021 року [15].

Саме тому, слід виокремити основні проблемні аспекти корпоративного податку в країнах ЄС:

- доволі високі ставки податку: у деяких країнах ЄС ставки корпоративного податку є відносно високими порівняно зі світовими середніми показниками, що може стримувати інвестиції та розвиток бізнесу;
- складність податкових систем: різноманіття податкових систем у ЄС може створювати складнощі, особливо для бізнесів, які працюють у кількох юрисдикціях, що призводить до вищих витрат на дотримання вимог та ускладнень у транскордонній діяльності;
- непослідовні податкові політики: розбіжності у податкових політиках між державами-членами ЄС можуть призвести до неефективності та ускладнень у плануванні податків, оскільки компаніям може знадобитися адаптуватися по-різному в кожній країні;
- податкова конкуренція: хоча податкова конкуренція може призвести до зниження ставок, вона також може викликати "перегони до дна",

потенційно підриваючи публічні фінанси та створюючи нерівні умови для бізнесу в різних юрисдикціях;

- обмежені можливості перенесення збитків вперед: У деяких країнах ЄС можливості переносу чистих операційних збитків вперед є обмеженими, що може бути особливо шкідливим для стартапів та компаній у циклічних галузях;

- регуляторні зміни та невизначеність: Часті зміни в законодавстві про корпоративні податки можуть призвести до невизначеності для бізнесів, які планують довгострокові інвестиції та операції в ЄС [15].

Офіційні органи Європейського Союзу активно висловлюють наміри вдосконалити та оновити систему корпоративного оподаткування, намагаючись усунути існуючі вади. Зокрема, вони прагнуть відновити процес, який зупинився ще в 2011 році, пов'язаний зі створенням загальної консолідованої бази корпоративного податку та уніфікації правил для обчислення та сплати податків на прибуток. Також планується впровадження Плану дій для справедливого та ефективного корпоративного оподаткування в рамках ЄС, а також залучення до ініціативи ОЕСР/G20 щодо протидії ерозії податкової бази та переміщення прибутків (BEPS). Проте ці ініціативи поки що не змогли дати остаточного вигляду системі корпоративного оподаткування в ЄС та продовжують бути об'єктом обговорення та дебатов.

Якщо в цілому підсумувати, то вплив корпоративного оподаткування в різних країнах Європейського Союзу на Україну є значним, оскільки воно впливає на інвестиційне середовище, торгівлю та міжнародні бізнес-операції українських компаній.

Ось декілька ключових аспектів цього впливу (рис. 3.1.):

1. Інвестиційний клімат: ЄС є одним із основних торговельних та інвестиційних партнерів України. Системи корпоративного оподаткування в країнах ЄС можуть впливати на рішення європейських компаній інвестувати в Україну. Наприклад, нижчі податкові ставки та сприятливі податкові режими

можуть спонукати європейські компанії розглядати Україну як привабливе місце для розширення їхньої діяльності.

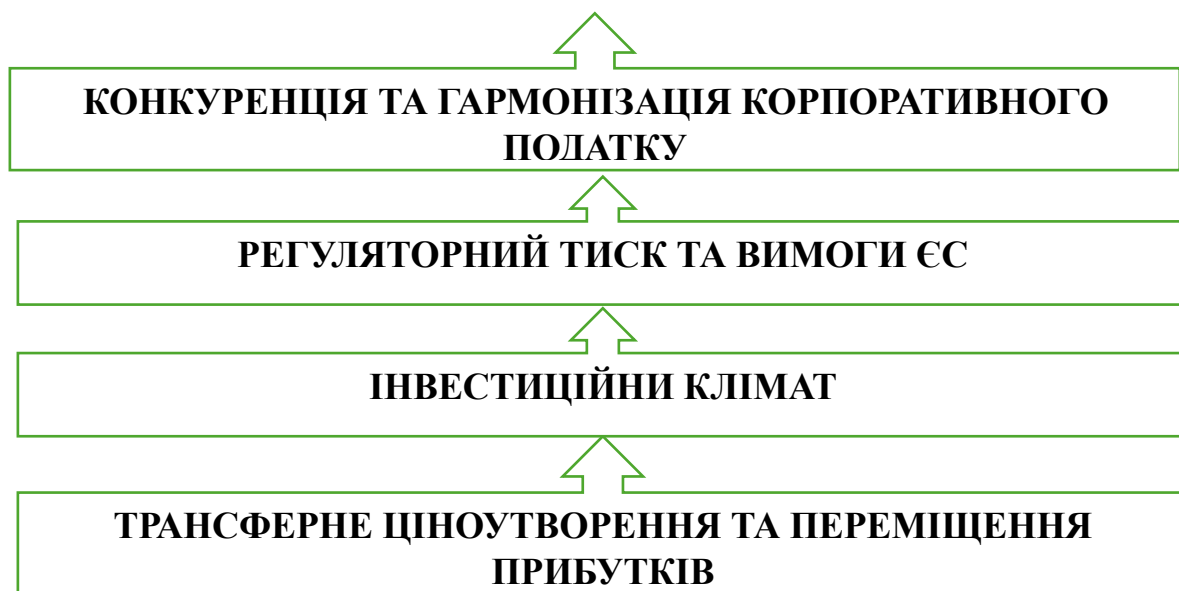

Рисунок 3.1. – Напрями впливу корпоративного оподаткування в ЄС на підприємства в Україні.

Джерело: складено на основі [33-34]

2. Трансферне ціноутворення та переміщення прибутків: Різниця у податкових ставках між країнами ЄС та Україною може заохочувати міжнародні компанії до переміщення прибутків для мінімізації податкових зобов'язань. Це може мати як позитивний (залучення інвестицій через сприятливіші податкові схеми), так і негативний вплив (втрата податкових доходів для України).

3. Регуляторний тиск та вимоги ЄС: ЄС активно працює над боротьбою з ухиленням від сплати податків та зміцненням податкової прозорості. Згода України на відповідність її податкових стандартів стандартам ЄС може призвести до необхідності внесення змін до національного податкового законодавства.

4. Конкуренція та гармонізація податків: Намагаючись бути конкурентоспроможною та інтегруватися в європейський ринок, Україні може знадобитися адаптувати свої податкові ставки та політику для збігу з нормами, які існують у ЄС, особливо у контексті гармонізації корпоративного податку.

Взаємодія між податковими системами України та ЄС має важливе значення для майбутнього економічного розвитку України, оскільки вона прагне зблизитися з європейськими стандартами і створити більш стабільне і привабливе інвестиційне середовище, а подальша гармонізація корпоративного податку в ЄС та Україні є ключовим аспектом у процесі інтеграції України до європейського економічного простору [35].

На сьогоднішній день, Європейський Союз має досить складну систему корпоративного оподаткування, яка зазнає постійних змін і реформ. Однією з головних цілей ЄС є забезпечення справедливої конкуренції і запобігання ухиленню від сплати податків. Це досягається через координацію податкових політик між країнами-членами, щоб уникнути "податкових гонок на дно", коли країни конкурують за інвестиції за рахунок зниження податкових ставок до нестійких рівнів.

Україна, зі свого боку, стикається з викликами на шляху гармонізації своєї податкової системи з європейськими стандартами. Вступ до ЄС передбачає адаптацію українського законодавства до норм і вимог ЄС, зокрема у сфері корпоративного оподаткування. Однак, Україна має власні економічні особливості та виклики, які вимагають гнучкого підходу до реформи податкової системи, зокрема врахування потреб внутрішнього ринку та інвестиційного клімату.

3.2 Шляхи вдосконалення оподаткування прибутку корпоративних підприємств в Україні в контексті досвіду країн ЄС

Оподаткування прибутку корпоративних підприємств є важливим інструментом у фіскальній політиці будь-якої країни, що впливає на інвестиційний клімат, розвиток бізнесу та економічне зростання загалом. Досвід країн Європейського Союзу (ЄС) у сфері оподаткування може стати важливим джерелом ідей для вдосконалення національної податкової системи, зокрема щодо оподаткування прибутку корпоративних підприємств.

В першу чергу, Європейський Союз охоплює різноманітні національні економіки з різними податковими режимами, пропонує цінний ресурс для вивчення та імплементації передових практик у галузі корпоративного оподаткування. Інтеграція зусиль держав-членів ЄС у боротьбі з ухиленням від сплати податків, а також розробка єдиних підходів до визначення податкових баз і ставок виступає як приклад можливих шляхів вдосконалення національних податкових систем, включаючи українську.

Перш за все, слід визначити основні напрями даного удосконалення в контексті досвіду країн ЄС (рисунок 3.2)

Рисунок 3.2. – Основні заходи стосовно здійснення корпоративного оподаткування в Україні на основі досвіду країн ЄС

Джерело: складено на основі [36-37]

Детальніше розглянемо кожен із поданих вище аспектів в розрізі імплементації його в Україні.

Перш за все, важливим кроком є гармонізація податкових ставок. В ЄС було встановлено мінімальну ставку податку на прибуток для великих корпорацій на рівні 15%, що стимулює справедливу конкуренцію та запобігає відтоку капіталу в країни з нижчими податковими ставками. Україні варто розглянути встановлення подібних мінімальних порогів для запобігання ерозії податкової бази та забезпечення стабільних надходжень до державного бюджету.

Гармонізація корпоративного податку між Європейським Союзом та Україною є критично важливим аспектом, що сприяє інтеграції України до європейських економічних процесів, покращенню інвестиційного клімату та забезпеченню справедливої конкуренції. Адаптація українського податкового законодавства до стандартів ЄС дозволяє не лише залучити додаткові

інвестиції від європейських країн, але й уніфікувати правила для транснаціональних компаній, що зменшує бар'єри для ведення бізнесу між країнами.

Основним кроком у процесі гармонізації є узгодження податкових ставок, баз оподаткування та механізмів відшкодування податків, щоб уникнути подвійного оподаткування та ухилення від податків. Це також включає в себе введення прозорих та ефективних податкових стимулів для іноземних інвесторів, що сприяє економічному зростанню та створенню робочих місць у країні. Адаптація до європейських податкових стандартів також потребує зміцнення податкової дисципліни та боротьби з корупцією в податкових органах, що забезпечить довіру інвесторів до податкової системи України.

Другий аспект — впровадження прозорих і єдиних правил обліку та декларування. ЄС активно працює над створенням загальної консолідованої бази корпоративного податку (CCCTB), що дозволяє уніфікувати підходи до обчислення податкових зобов'язань. Такий підхід може допомогти українським компаніям зменшити адміністративні витрати, пов'язані з податковим плануванням, та зробити систему більш зрозумілою для міжнародних інвесторів.

Третє, що варто взяти на озброєння з європейського досвіду, — це стимулювання інвестицій через податкові пільги. ЄС пропонує ряд податкових ініціатив, які спрямовані на підтримку інновацій, наукових досліджень та розвитку екологічно чистих технологій. Україна може адаптувати подібні механізми для підтримки вітчизняних виробників, зокрема в галузях, що мають стратегічне значення для економічної безпеки країни.

По-четверте, важливо удосконалити боротьбу з ухиленням від прибуткового оподаткування на основі досвіду країн членів Європейського Союзу. Удосконалення боротьби з ухиленням від прибуткового оподаткування є надзвичайно важливим для України, особливо у світлі її прагнення до

інтеграції в європейські економічні структури та підвищення прозорості своєї економіки. Інтеграція міжнародного досвіду ЄС у вітчизняну практику не тільки підвищить ефективність української податкової системи, але й забезпечить більшу справедливість і прозорість у процесах оподаткування, сприяючи загальному економічному росту і поліпшенню інвестиційного клімату країни.

За рахунок здійсненого аналізу, можна виокремити провідні аспекти досвіду окремих країн ЄС в цій царині (таблиця 3.1).

Врешті, важливим є підвищення рівня міжнародної співпраці у сфері податкового регулювання. ЄС активно співпрацює з ОЕСР у рамках плану протидії зменшенню податкової бази та переміщенню прибутку (BEPS). Україна, поглиблюючи інтеграцію з європейськими інституціями, має змогу більш ефективно вирішувати проблеми міжнародного податкового ухилення та забезпечити справедливе оподаткування транснаціональних корпорацій.

Таблиця 3.1. Основні принципи боротьби з ухиленням від сплати корпоративного податку в країнах ЄС

Країна	Закон стосовно корпоративного оподаткування	Основні характеристики боротьби проти ухилення від сплати податку на прибуток
Німеччина	Закон проти ухилення від податків (2014)	Автоматизований аналіз та перевірка великих даних для виявлення невідповідностей. Співпраця з ОЕСР для впровадження стандартів BEPS, активне використання міжнародного обміну податковою інформацією. Штрафи та санкції за недотримання правил трансфертного ціноутворення.
Франція	Закон Sapin II (2016)	Зобов'язання для великих компаній публікувати податкову інформацію. Впровадження регуляцій для контролю за транснаціональними операціями і встановлення адекватних цін. Цифрові інструменти для аналізу та перевірки податкових декларацій в реальному часі.
Польща	Закон про Податок на Прибуток Корпорацій (2019)	Розширене використання електронних систем декларування для прозорості. Аналіз трансакцій між афілійованими компаніями, перевірка ринкової

Країна	Закон стосовно корпоративного оподаткування	Основні характеристики боротьби проти ухилення від сплати податку на прибуток
		адекватності цін. Великі штрафи за маніпуляції з цінами та приховування доходів.
Естонія	Закон про корпоративні податки (2000, оновлено у 2020)	Унікальна система податку на розподілений прибуток, де оподатковуються тільки виплачені дивіденди. Жорстка політика ведення податкових реєстрів для виявлення і припинення схем ухилення від податків. Активне використання міжнародної співпраці для запобігання подвійному оподаткуванню та ухиленню від податків.

Джерело: [38-39]

Слід відзначити, що в нашій державі уже були спроби стосовно заміни податку на прибуток підприємств. Відтак, Міністерство фінансів України висунуло пропозицію замінити чинний податок на прибуток податком на розподілений прибуток, доповнюючи його податком на майно, що може включати не лише нерухомість. Уряд вважає, що такий крок перетворить його на спрощену форму оподаткування, що передбачає мінімум дискреції, але забезпечить вищі надходження до бюджету, які могли б компенсувати скасування ЄСВ. Існує також можливість впровадження податку на майно як самостійного виду податку на розподілений прибуток. З нашої точки зору, обидва альтернативні варіанти виглядають економічно привабливо і мають свої сильні та слабкі сторони.

Це свідчить про першочергову потребу проведення в Україні глибокої реформи податку на прибуток підприємств. Якщо в Україні буде введено модель оподаткування розподіленого прибутку, то основною перевагою стане усунення багатьох зазначених вище недоліків і надання значного стимулу для розвитку бізнесу та відновлення економіки шляхом відкладення сплати податку на прибуток до моменту його реального розподілу.

На прикладі Естонії, яка стала першою серед держав-членів ЄС, що впровадила податок на розподілений прибуток, можна відзначити, що Україна зможе отримати ряд важливих переваг:

- перехід на одну з найбільш конкурентоспроможних податкових систем світу, значний вплив на зростання інвестицій у економіку;

- поліпшення структури інвестицій як ключового фактору подолання тренду зниження обсягів капітальних інвестицій та фізичного зношування основних фондів;

позитивний вплив на продуктивність праці, що сприятиме зростанню внутрішнього валового продукту;

- бухгалтерський ефект, який забезпечує відображення реального фінансового результату [39].

Це рішення дозволить повною мірою використати всі позитивні аспекти системи оподаткування розподіленого прибутку і мінімізувати її недоліки, щоб максимізувати економічний вплив на досвіді Естонії. Застосування податку виключно на розподілений прибуток, а також використання обмеженого списку податкових відмінностей (платежів, які розглядаються як розподіл прибутку), стане менш складним для платників податків та зменшить ризики корупції порівняно з поточною системою, яка вимагає від фіскальних органів детального перегляду всієї документації з бухгалтерського обліку та податкової звітності. Переваги введення податку на майно як часткової альтернативи податку на прибуток включають наступні (Рис. 3.3)

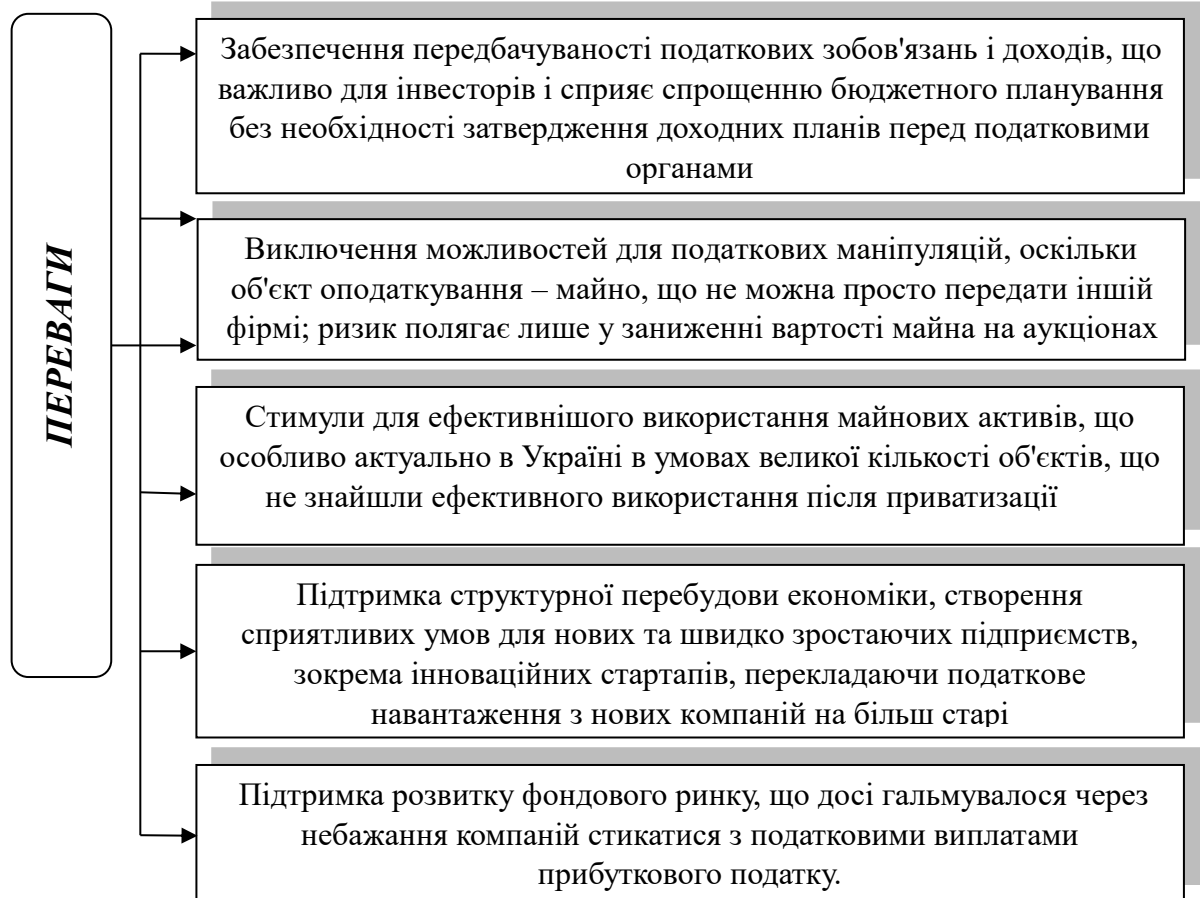

Рисунок 3.3. – Позитивні аспекти стосовно впровадження податку на нерозподілений прибуток в Україні на основі досвіду країн ЄС

Джерело: складено на основі [39-40]

Однак основним недоліком поточної системи нарахування та адміністрування податку на прибуток є адміністративний та фінансовий тягар для бізнесу через часті необґрунтовані податкові перевірки, які заважають нормальній роботі компаній та призводять до накладання податкових зобов'язань, складних для оскарження через недоліки в судовій системі. Ця проблема виникає не стільки через внутрішні недоліки самого податку на прибуток, скільки через недостатній інституціональний потенціал, корупцію та застарілі підходи до стягування податків.

Проте в цілому відзначимо, що запропонована альтернатива сплати податку на прибуток має на меті досягнення універсальної вигоди від його впровадження через впровадження цілеспрямованих заходів і стратегічного

управління наслідками. За поточних умов в Україні доцільно змінити класичний підхід до корпоративного оподаткування прибутку, перейшовши на змішану систему корпоративного оподаткування, яка включатиме податок на розподілений прибуток та податок на майно. Останній має базуватись на нормативно-рахунковій вартості, що визначається на основі реальних обсягів продажів.

Водночас слід підкреслити, що вдосконалення механізмів нарахування, стягнення та адміністрації податку на прибуток, а також модернізація податкових органів повинні ґрунтуватися на детальних прогностичних аналізах, обґрунтуваннях, заснованих на науково-теоретичних засадах, та проведенні пілотних проектів. Також залишається важливим системний науковий підхід до аналізу не тільки окремого податку, але й до загальної податкової системи з урахуванням еволюції економічних умов в країні та враховуючи міжнародний досвід.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження щодо особливостей прибуткового оподаткування країн ЄС та України можна зробити наступні висновки:

1. Податок на прибуток підприємств відіграє вирішальну роль у фінансовій системі будь-якої країни, виступаючи як основний інструмент уряду для впливу на економічне зростання та розподіл національного доходу. Через свою пряму залежність від прибутків підприємств, він не тільки забезпечує значну частку державних доходів, але й слугує ефективним засобом для стимулювання або обмеження інвестиційної діяльності в різних секторах економіки. Механізми податкових пільг і регулювання ставок податку дозволяють урядам направляти інвестиції в пріоритетні галузі, підтримувати малий бізнес і приваблювати іноземні інвестиції, що сприяє загальному економічному розвитку. Застосування різних функцій податку на прибуток, включаючи фіскальну, регулюючу, розподільчу, стимулюючу та контрольну, відображає його багатогранний вплив на економічне середовище країни. Система податку на прибуток, яка включає передоплату податку, податкові різниці, річну податкову декларацію та різноманітні податкові пільги та стимули, вимагає від підприємств ведення точного обліку та глибокого розуміння податкового законодавства для оптимізації податкового навантаження.

2. Нами також було проаналізовано стимулюючі заходи у сфері вітчизняного прибуткового оподаткування корпорацій, які відіграють ключову роль у розвитку економіки України, сприяючи інвестиціям та інноваційному розвитку. Податкові пільги, знижені ставки, кредити та інші фінансові інструменти, що спрямовані на зменшення податкового навантаження, стають потужним мотиваційним інструментом для бізнесу. Вони не тільки

підтримують існуючі підприємства, але й стимулюють залучення нових інвестицій, особливо в пріоритетні сектори економіки, які мають стратегічне значення для держави. Однак, система податкових пільг має бути гнучкою та адаптованою до мінливих умов економічного середовища, щоб ефективно реагувати на потреби ринку та сприяти сталому розвитку. Важливо забезпечити, щоб такі заходи були прозорими, зрозумілими для бізнесу та не створювали надмірного адміністративного навантаження. Координація податкових стимулів із загальною стратегією економічного розвитку країни є ключовою для досягнення їх максимальної ефективності.

3. Окрім цього, нами було проаналізовано Особливості корпоративного оподаткування в окремих країнах Європейського Союзу. Особливості корпоративного оподаткування в країнах Європейського Союзу (ЄС) визначаються як національними законодавствами, так і спільними правилами та директивами ЄС, які мають на меті забезпечити координацію та уникнення подвійного оподаткування між країнами-членами. Узгодження податкових політик та практик в країнах ЄС є критично важливим для забезпечення справедливої конкуренції, прозорості та ефективності податкового адміністрування. Напрацювання спільних підходів до визначення податкових баз і ставок може сприяти зменшенню податкового тягара на корпорації та сприяти економічному зростанню в ЄС. Водночас, збереження національного суверенітету в області оподаткування є ключовим фактором, що визначає швидкість та ефективність процесу гармонізації податкових систем в Європі.

4. Аналіз фіскально-економічного значення оподаткування прибутку корпорацій в Україні та ЄС свідчить про важливість цього інструменту для забезпечення стабільних державних доходів та стимулювання економічного розвитку. Високі податкові ставки можуть забезпечити значні надходження до бюджету, що використовуються для фінансування публічних послуг, соціальних програм та інфраструктурних проектів. Проте, вони також можуть

впливати на інвестиційну привабливість, оскільки занадто високі ставки можуть стримувати інвестиційну активність компаній. У той же час, низькі податкові ставки можуть сприяти залученню іноземних інвестицій та розвитку бізнесу, що позитивно впливає на загальний економічний стан країни. Оподаткування прибутку корпорацій в ЄС і Україні має значний вплив на фінансову стійкість компаній та конкурентоспроможність національних економік. Важливість цього податку також полягає у його ролі в перерозподілі національного доходу та забезпеченні соціальної справедливості. Незважаючи на загальне зниження ставок корпоративного податку в ЄС, його частка у ВВП залишається стабільною, що свідчить про ефективність податкової системи. В Україні ж, вплив податку на прибуток зазнав значних коливань через економічні труднощі, зокрема пов'язані з пандемією COVID-19 та військовими діями. Це підкреслює необхідність вдосконалення податкової політики та механізмів оподаткування для забезпечення сталого економічного розвитку і фінансової стабільності.

5. Здійснений аналіз дає нам змогу засвідчитися в високому рівні податкового навантаження на діяльність ПрАТ "Моршинський завод мінеральних вод «Оскар, яке має безпосередній вплив на фінансові результати підприємства. Протягом досліджуваного періоду, рівень податкового навантаження з податку на прибуток був доволі високим, і в період 2018-2021 років та в 2023 році коливався в межах 22-23%. Щодо доволі високого відносного значення в 2022 році, то воно скоріше викликане фактором відносно низького рівня отриманого прибутку у порівнянні із іншими роками. Високий рівень податку на прибуток вимагає від менеджменту підприємства зосередження на ефективності операцій та оптимізації витрат, щоб мінімізувати вплив фіскального тягаря та підтримати конкурентоспроможність підприємства в довгостроковій перспективі.

6. Здійснений аналіз впливу оподаткування прибутку на діяльність компанії BASF, свідчить про доволі високі податкові ставки які значно

впливають на фінансовий результат компанії. У 2023 році податкова ставка BASF склала 73,3%, що було наслідком невизнання відстрочених податкових активів, особливо в Німеччині. Висока податкова ставка попереднього року у 132,9% була зумовлена податково-неефективними знеціненнями активів Wintershall Dea AG, зокрема через деконсолідацію російської діяльності. В цілому, здійснений аналіз свідчить про високий рівень впливу оподаткування на діяльність досліджуваної компанії BASF. Податкові зобов'язання мають суттєвий вплив на чистий прибуток компанії, що підкреслює важливість стратегічного податкового планування для підтримки фінансової стійкості та конкурентоспроможності на міжнародному рівні.

7. Взаємодія між податковими системами України та ЄС має важливе значення для майбутнього економічного розвитку України, оскільки вона прагне зблизитися з європейськими стандартами і створити більш стабільне і привабливе інвестиційне середовище, а подальша гармонізація корпоративного податку в ЄС та Україні є ключовим аспектом у процесі інтеграції України до європейського економічного простору. На сьогоднішній день, Європейський Союз має досить складну систему корпоративного оподаткування, яка зазнає постійних змін і реформ. Однією з головних цілей ЄС є забезпечення справедливої конкуренції і запобігання ухиленню від сплати податків. Це досягається через координацію податкових політик між країнами-членами, щоб уникнути "податкових гонок на дно", коли країни конкурують за інвестиції за рахунок зниження податкових ставок до нестійких рівнів. Якщо в цілому підсумувати, то вплив корпоративного оподаткування в різних країнах Європейського Союзу на Україну є значним, оскільки воно впливає на інвестиційне середовище, торгівлю та міжнародні бізнес-операції українських компаній.

8. Нами було визначено основні аспекти удосконалення системи корпоративного прибуткового оподаткування в нашій державі на основі європейського досвіду. Тут слід відзначити наступні аспекти: Гармонізація

податкових ставок; Впровадження прозорих і єдиних правил обліку та декларування; Боротьба з ухиленням від сплати податку на прибуток та приховування реального обсягу прибутку та Стимулювання інвестицій через податкові пільги. Окремим аспектом є застосування податку виключно на розподілений прибуток, а також використання обмеженого списку податкових відмінностей (платежів, які розглядаються як розподіл прибутку), який стане менш складним для платників податків та зменшить ризики корупції порівняно з поточною системою, яка вимагає від фіскальних органів детального перегляду всієї документації з бухгалтерського обліку та податкової звітності. Запропонована альтернатива сплати податку на прибуток має на меті досягнення універсальної вигоди від його впровадження через впровадження цілеспрямованих заходів і стратегічного управління наслідками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податкова система: навчальний посібник за заг. ред. В. Л. Андрущенко. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 416 с.
2. Соколовська А.М. Податкова система держави: теорія та практика становлення : автореф. дис. д.е.н. 2018. 488 с.
3. Баширова Г. Податок на прибуток: генезис трактування поняття та об'єкт бухгалтерського обліку. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2020. № 3. С. 38-46.
4. Податковий кодекс України - Законодавство Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>. (дата звернення: 13.04.2024).
5. Оподаткування підприємств. Частина 1. Основні засади оподаткування в Україні: навчальний посібник. Распопова Ю.О., Єрьоміна О.Л. Дніпро: НМетАУ, 2018. 44 с.
6. Височина А.В. Фіскальна ефективність податку на прибуток для держави та бізнесу. Випуск 13 / 2017. С. 1047-1053.
7. Томнюк Т.Л. Фіскальні та регулюючі аспекти оподаткування прибутку підприємств в Україні. *Ефективна економіка*. 2019. № 6.
8. Мальована Д.О., Старкова Ю.О., Шашко, М.Д. Сучасна система податків України та її основні недоліки. *Юридичний науковий електронний журнал*, 2021. №11. С. 469-472.
9. Слаблюк Н.С. Податкова система України: сучасний стан та напрямки вдосконалення. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019, №1. С. 87-89.
10. Засадний Б.А., Кононогова І.Ю. Сучасний стан системи оподаткування прибутку підприємств України. *Інфраструктура ринку*. 2021. №52. С. 186–189.

11. Кир'язова Т. О. Податкові пільги: проблеми застосування та напрями їх вирішення. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 1. С. 16-22.

12. Пільги в оподаткуванні податком на прибуток підприємств. URL: <https://od.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/622630.html> (дата звернення 15.04.2024)

13. Гордієнко М. І. Огляд змін податкового законодавства України в період дії військового стану. *Молодий вчений*. 2023. № 1(113). С. 158-162.

14. Карлін М.І. Фінанси країн Європейського Союзу. Київ : Знання, 2017. 639 с.

15. Податкове право країн ЄС : посібник . Ужгород : Вид-во Олександри Гаркуші, 2021. 144 с.

16. List of Countries by Corporate Tax Rate | Europe. URL: <https://tradingeconomics.com/country-list/corporate-tax-rate?continent=europe> (дата звернення: 13.05.2024).

17. Corporate Tax Statistics 2023 URL; <https://www.oecd.org/tax/tax-policy/corporate-tax-statistics-database.htm> (дата звернення: 13.05.2024).

18. Мережко, С., Ушолік, Н., & Лизунова, О.. Порівняльний аналіз податкових систем зарубіжних країн та України. *Економіка та суспільство*. 2021. № 25)

19. Латковська Т. А. Напрями гармонізації податку на прибуток до вимог Європейського Союзу. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 69-79.

20. Хомутенко В.П., Хомутенко А.В. Фіскальна ефективність податку на прибуток підприємств в Україні. *Економіка та держава*. 2017. № 2. С. 61–65.

21. Міністерство Фінансів України. Бюджет 2023 року. URL: https://mof.gov.ua/uk/budget_2023-582 (дата звернення: 13.04.2024).

22. Пляс І. І. Податок на прибуток як джерело формування доходів
Студентська науково-практична конференція «Фінансове забезпечення
економіки» (2 червня 2020 р., ЖНАЕУ). Житомир, 2020. С. 151-155.
23. Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні 2024. URL:
<https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/> (дата звернення: 13.04.2024).
24. Державна служба статистики. URL: <https://ukrstat.gov.ua/> (дата
звернення: 13.05.2024).
25. Безверхий К. Аналіз податків, єдиного соціального внеску та
інших платежів в контексті розрахунку податкового навантаження
підприємства авіабудівної галузі. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2015. № 11. С.
37–43.
26. Комончук С. Критерії ефективності ведення податкової політики.
Бізнес інформ. 2019. Вип. 3. С. 267–271.
27. Офіційний сайт ПрАТ «Моршинський завод мінеральних вод
«Оскар». URL: <https://www.morshynska.ua/> (дата звернення: 13.04.2024).
28. Офіційний сайт компанії BASF. URL: basf.com (дата звернення:
13.04.2024).
29. Сокирко О. С. Податок на прибуток підприємств як важливий
елемент доходів Державного бюджету України. *Науковий вісник Херсонського
державного університету*. 2018. Випуск 2. Ч. 2–С. 102-105
30. Садченко М. Податкова система України та ЄС. URL:
[https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/6815e037-4135-42a3-b031-
c1b15fc41c4d/content](https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/6815e037-4135-42a3-b031-c1b15fc41c4d/content) (дата звернення: 13.05.2024).
31. Шило Ж. С. Реформування податкової системи України: проблеми
та перспективи. *Вісник НУБГП. Серія «Економічні науки»*. 2023. № 1(101). С.
247 258.
32. Taxation Trends. URL: [https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation-
1/economic-analysis-taxation/taxation-trends-european-union_en](https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation-1/economic-analysis-taxation/taxation-trends-european-union_en) (дата звернення:
13.05.2024).

33. Смирна, К. Основні проблеми системи оподаткування України. *Економіка та суспільство*, 2024. № 59.
34. Клочковська В. О. Сучасні особливості оподаткування в Україні. *Економіка і організація управління*. 2021. № 2(42).
35. Скрипник, С., Шепель, І.. Реформа податкової системи: нові реалії сьогодення. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56.
36. Ярема Я.Р., Бей І.М. Адаптація зарубіжного досвіду оподаткування прибутку підприємств до вітчизняної практики. *Приазовський економічний вісник*. 2019. № 2(13). С. 320–325.
37. Бутко Н.В., Ткач А.М. Оподаткування прибутку підприємства: сучасний стан та проблеми розвитку. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2019. № 4. С. 179–183.
38. Гусейніков Ю. Досвід країн Євросоюзу в боротьбі з податковими злочинами. Україна-НАТО. Київ, 2018. № 3. С. 45.
39. Токарева К. О. Ухилення від сплати податків та шляхи його подолання в Україні й зарубіжних країнах. *Право та інновації*. № 1 (21). 2018. С. 69-74.
40. Податки і збори: сучасні тенденції та перспективи. За заг. ред. В. М. Мазярчука. Київ: «ФОП Лопатіна О.О.», 2019. 392 с.
41. Статистичні дані з офіційного сайту Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 13.04.2024).
42. Куць Т. В., Пікуля В. А. Економіко-правові аспекти податку на прибуток підприємства. *Молодий вчений*. 2017. № 11(51). С. 1211–1213.